

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
NILO JÄÄSKINEN
esitatud 25. juunil 2013¹

Kohtuasi C-131/12

**Google Spain SL
Google Inc.
versus
Agencia Española de Protección de Datos (AEPD)
Mario Costeja González**

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Audiencia Nacional (Hispaania))

Veeb — Isikuandmed — Interneti otsingumootor — Andmekaitседirektiiv 95/46 — Artikli 2 punktide b ja d, artikli 4 lõike 1 punktide a ja c, artikli 12 punkti b ja artikli 14 punkti a tõlgendamine — Territoriaalne kohaldamisala — Liikmesriigi territooriumil paikneva asutuse mõiste — Esemeline kohaldamisala — Isikuandmete töötlemise mõiste — Isikuandmete vastutava töötleja mõiste — Õigus andmete kustutamisele ja sulgemisele — „Õigus olla unustatud” — Euroopa Liidu põhiõiguste harta — Artiklid 7, 8, 11 ja 16

I. Sissejuhatus

1. Aastal 1890 kurtsid Samuel D. Warren ja Louis D. Brandeis ajakirjas *Harvard Law Review* oma põhjapanevas artiklis „The Right to Privacy” [„Õigus eraelu puutumatusel”],² et „[u]uemad leiutised ja majandustegevuse viisid”, nagu „[l]ühikese säriajaga fotod ja ajaleheäri on tunginud pühadesse era- ja koduse elu sfääridesse”. Samas artiklis osutasid nad „järgmisele sammule, mis tuleb astuda isiku kaitseks”.

2. Tänapäeval on isikuandmete ja eraelu kaitse üha tähtsam. Isikuandmeid sisaldava, kas siis teksti või audiovisuaalse materjali, saab digitaalselt ühe hetkega ja püsivalt kogu maailmas kättesaadavaks teha. Internet on põhjustanud meie elus revolutsiooni, kaotades tehnilisi ja institutsioonilisi tõkkeid info leviku ja vastuvõtu eest, ning loonud platvormi mitmesuguste infoühiskonna teenuste jaoks. Need teenused on kasulikud tarbijatele, ettevõtjatele ja ühiskonnale üldiselt. See on tekitanud enneolematu olukorra, kus tuleb tasakaalustada eri põhiõigusi, nagu ühelt poolt sõna-, teabe- ja ettevõtlusvabadus ning teiselt poolt isikuandmete ja eraelu kaitse.

1 — Algkeel: inglise.

2 — *Harvard Law Review*, Vol. IV, nr 5, 15. detsember 1890.

3. Interneti kontekstis tuleb eristada kolme isikuandmetega seotud olukorda. Esimene on isikuandmete avaldamine veebilehel³ (edaspidi „allikveebileht“).⁴ Teine on see, kui interneti otsingumootor annab vastuseks otsingule tulemused, mis suunavad internetikasutaja allikveebilehele. Kolmas, vähem läbipaistev toiming on see, kui internetikasutaja kasutab interneti otsingumootorit otsingu tegemiseks ja teatavad tema isikuandmed, nagu IP-aadress, millelt otsing tehakse, antakse automaatselt edasi interneti otsingumootoriteenuse osutajale.⁵

4. Esimese olukorra kohta on Euroopa Kohus oma otsuses Lindqvist juba märkinud, et sellele olukorrale on kohaldatav direktiiv 95/46/EÜ⁶ (edaspidi „andmekaitse direktiiv“ ehk „direktiiv“). Kolmas olukord ei ole käesolevas menetluses vaidluse all ning käimas on siseriiklike andmekaitseasutuste algatatud haldusmenetlused, et selgitada, millises ulatuses on liidu andmekaitse normid kohaldatavad interneti otsingumootorite kasutajatele.⁷

5. Käesolevas asjas on eelotsusetaotlus seotud teisena nimetatud olukorraga. Selle on esitanud Audiencia Nacional (Hispaania kõrgeima astme kohus) ühelt poolt äriühingute Google Spain SL ja Google Inc. (edaspidi koos või eraldi „Google“) ja teiselt poolt Agencia Española de Protección de Datos (edaspidi „AEPD“) ja Mario Costeja González (edaspidi „andmesubjekt“) vahelises menetluses. Menetlus puudutab andmekaitse direktiivi kohaldamist interneti otsingumootorile, mida hoiab teenuseosutajana käigus Google. Siseriiklikus menetluses on menetlusosalised nõus, et üks Hispaania ajaleht on avaldanud teatavaid andmesubjekti kohta käivaid isikuandmeid 1998. aastal kahes trükinumbris, mis mõlemad avaldati hiljem internetis elektroonilises versioonis. Andmesubjekt on nüüd arvamusel, et seda teavet ei tohi enam näidata Google'i interneti otsingumootori tulemustes vastuseks otsingule, mille sisuks on tema eesnimi ja perekonnanime.

3 — Tegelikult hõlmab „internet“ kahte põhiteenust, nimelt veebi ja elektronposti. Kuigi internet kui omavahel ühendatud arvutite võrk on eksisteerinud mitmesugustes vormides juba mõnda aega, alates Arpanetist (Ameerika Ühendriigid), hakkas kõigile avatud võrk koos veebiaadresside ja ühise koodistruktuuriga toimima alles 1990. aastate algul. Näib, et ajalooliselt korrektne termin selle kohta oleks „veeb“ (*world wide web*). Arvestades siiski tänapäevast keelekasutust ja Euroopa Kohtu praktikas tehtud terminivalikuid, viidatakse käesolevas ettepanekus sõnaga „internet“ peamiselt veebile kui nimetatud võrgu osale.

4 — Veebilehtede asukoht on määratud individuaalse aadressi ehk URL-iga (*Uniform Resource Locator*); see süsteem loodi 1994. aastal. Veebilehele saab pääseda nii, et veebibrauserisse trükitakse selle veebilehe URL kas otse või domeeninime abil. Veebilehed peavad olema kirjutatud ühes või teises märgistuskeeles. Peamine märgistuskeel veebilehtede ja muu veebibrauseris kuvatava info loomiseks on HTML (*HyperText Markup Language* – hüperteksti märgistuskeel).

5 — Nende kolme olukorra ulatust illustreerib järgmine teave (kuigi täpsed arvulised näitajad ei ole kättesaadavad). Esiteks on internetis hinnanguliselt rohkem kui 600 miljonit veebisaiti. Nendel veebisaitidel on rohkem kui 40 miljardit veebilehte. Teiseks, otsingumootorite arv on tunduvalt piiratum: olulisi otsingumootoreid näib olevat vähem kui 100 ja praegu näib Google'il olevat paljudel turgudel tohutu osa. On märgitud, et Google'i otsingumootori edu põhineb väga võimsatel veebiämblikel, tõhusatel indekseerimissüsteemidel ja tehnoloogial, mis võimaldab sorteerida otsingutulemused vastavalt sellele, kui asjakohased need kasutajate jaoks on (sealhulgas patenditud algoritmil PageRank), vt López-Tarruella, A., „Introduction: Google Pushing the Boundaries of Law“, *Google and the Law. Empirical Approaches to Legal Aspects of Knowledge-Economy Business Models*, López-Tarruella, A. (toim.), T.M.C: Asser Press, Haag, 2012, lk 1-8, lk 2. Kolmandaks kasutab internetti rohkem kui kolm neljandikku Euroopa inimestest ja niivõrd, kui nad kasutavad otsingumootoreid, võib kasutatav otsingumootor koguda ja töödelda nende kui interneti otsingumootori kasutajate isikuandmeid.

6 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 1995, L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355).

7 — Vt üldiselt artikliga 29 loodud tööühma arvamus 1/2008 otsingumootoritega seotud andmekaitse küsimuste kohta (WP 148). Google'i privaatsuspõhimõtted, mis puudutavad tema interneti otsingumootori kasutajaid, on liikmesriikide andmekaitseasutustes kontrollimisel. Seda tegevust juhib Prantsusmaa andmekaitseinspeksioon (CNIL). Sündmuste hiljutise arengu kohta vt artikliga 29 loodud tööühma 16. oktoobri 2012. aasta kiri Google'ile, mis on saadaval käesoleva ettepaneku 22. joonealuses märkuses viidatud veebisaidil.

6. Käesolevas asjas Euroopa Kohtule esitatud eelotsuse küsimused jagunevad kolme rühma.⁸ Esimene küsimuste rühm on seotud liidu andmekaitse normide *territoriaalse kohaldamisalaga*. Teine rühm puudutab küsimusi seoses interneti otsingumootoriteenuse osutaja õigusliku olukorraga,⁹ arvestades direktiivi, eeskätt selle *esemelist kohaldamisala*. Lõpuks puudutab kolmas küsimus nn *õigust olla unustatud* ja küsimust, kas andmesubjektid saavad taotleda, et mõningad või kõik neid puudutavad otsingutulemused ei oleks enam otsingumootori kaudu kättesaadavad. Kõik need küsimused, millega kerkib päevakorda ka olulisi põhiõiguste kaitsega seotud aspekte, on Euroopa Kohtu jaoks uudsed.

7. Käesolev on esimene kord, mil Euroopa Kohtul palutakse direktiivi tõlgendada seoses interneti otsingumootoritega; see küsimus näib olevat siseriiklike andmekaitseasutuste ja liikmesriikide kohtute jaoks aktuaalne. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on märkinud, et tema menetluses on mitu samalaadset kohtuasja.

8. Kõige olulisem senine Euroopa Kohtu menetlus, milles on käsitletud andmekaitse ja interneti küsimusi, peeti kohtuasjas Lindqvist.¹⁰ Nimetatud kohtuasi ei olnud siiski seotud interneti otsingumootoritega. Direktiivi ennast on tõlgendatud mitmes Euroopa Kohtu otsuses. Nendest on iseäranis asjakohased Österreichischer Rundfunk,¹¹ Satakunnan Markkinapörssi ja Satamedia¹² ning Volker und Markus Schecke ja Eifert¹³. Interneti otsingumootorite osa seoses intellektuaalomandiõiguste ja kohtualluvusega on Euroopa Kohtu praktikas käsitletud ka kohtuasjades Google France ja Google, Portakabin, L'Oréal jt, Interflora ja Interflora British Unit ning Wintersteiger.¹⁴

9. Pärast direktiivi vastuvõtmist on ETLT artiklisse 16 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta”) artiklisse 8 lisatud isikuandmete kaitset käsitlev säte. Peale selle tegi komisjon 2012. aastal ettepaneku võtta vastu andmekaitse üldmäärus,¹⁵ mis asendaks direktiivi. Käesoleva vaidluse lahendamisel aga tuleb lähtuda kehtivatest õigusnormidest.

10. Käesoleva eelotsusetaotluse lahendamist mõjutab see, et kui komisjon tegi 1990. aastal direktiivi vastuvõtmise ettepaneku, ei olnud interneti tänapäevase veebi tähenduses olemas, nagu ka otsingumootoreid. Direktiivi vastuvõtmise ajal 1995. aastal oli internet alles toimima hakanud ja hakkasid ilmuma esimesed algelised otsingumootorid, kuid keegi ei saanud ette näha, kui revolutsiooniliselt need maailma muudavad. Tänapäeval võib peaaegu iga nutitelefon- või arvutikasutajat pidada osalejaks internetitegevuses, millele direktiiv võib kohaldatav olla.

8 — Käesoleva ettepaneku punkt 19.

9 — Järgnevas tekstis viitab „interneti otsingumootor” tarkvara ja seadmete kombinatsioonile, mis võimaldab otsida internetist teksti ja audiovisuaalset sisu. Käesolev ettepanek ei käsitle konkreetseid küsimusi seoses piiritletud internetidomeeni (või veebisaidi), nagu näiteks <http://curia.europa.eu> piires töötavate otsingumootoritega. Otsingumootorile juurdepääsu võimaldavale ettevõtjale on viidatud kui „interneti otsingumootoriteenuse osutajale”. Käesolevas asjas on Google Inc. teenuseosutaja, kes pakub võimalust kasutada otsingumootorit Google, aga ka mitmeid muid otsingufunktsioone nagu maps.google.com ja news.google.com.

10 — 6. novembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-101/01: Lindqvist (EKL 2003, lk I-12971).

11 — 20. mai 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-465/00, C-138/01 ja C-139/01: Österreichischer Rundfunk jt (EKL 2003, lk I-4989).

12 — 16. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-73/07: Satakunnan Markkinapörssi ja Satamedia (EKL 2008, lk I-9831).

13 — 9. novembri 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-92/09 ja C-93/09: Volker und Markus Schecke ja Eifert (EKL 2010, lk I-11063).

14 — 23. märtsi 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-236/08-C-238/08: Google France ja Google (EKL 2010, lk I-2417); 8. juuli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-558/08: Portakabin (EKL 2010, lk I-6963); 22. septembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-323/09: Interflora ja Interflora British Unit (EKL 2011, lk I-8625) ja 19. aprilli 2012. aasta otsus kohtuasjas C-523/10: Wintersteiger.

15 — Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus), COM(2012) 11 lõplik.

II. Õiguslik raamistik

A. Andmekaitse direktiiv

11. Direktiivi artikkel 1 kohustab liikmesriike kaitsma seoses isikuandmete töötlemisega füüsiliste isikute põhiõigusi ja -vabadusi ning eelkõige nende õigust eraelu puutumatusle vastavalt direktiivi sätetele.

12. Artiklis 2 on muu hulgas määratletud mõisted „isikuandmed” ja „andmesubjekt”, „isikuandmete töötlemine”, „vastutav töötleja” ja „kolmas isik”.

13. Artikli 3 kohaselt kohaldatakse direktiivi isikuandmete täielikult või osaliselt automatiseeritud ja teatavates olukordades ka automatiseerimata töötlemise suhtes.

14. Artikli 4 lõike 1 kohaselt peab liikmesriik kohaldama isikuandmete töötlemise suhtes direktiivi kohaselt vastuvõetud siseriiklikke õigusnorme, kui vastutava töötleja asukoht on tema territooriumil või – kui vastutav töötleja ei ole liidus registreeritud – juhul, kui vastutav töötleja kasutab isikuandmete töötlemiseks vahendeid, mis paiknevad selle liikmesriigi territooriumil.

15. Direktiivi artikkel 12 annab andmesubjektidele „õiguse tutvuda [isiku]andmetega”, mida vastutav töötleja töötleb, ning artikkel 14 „õiguse esitada vastuväiteid” isikuandmete töötlemisele teatavates olukordades.

16. Direktiivi artikliga 29 on loodud sõltumatu nõuandev töörihm, mille koosseisus on teiste seas liikmesriikide andmekaitseasutused (edaspidi „artikliga 29 loodud töörihm”).

B. Siseriiklikud õigusnormid

17. Direktiiv on Hispaania õigusesse üle võetud isikuandmete kaitset käsitleva alusseadusega nr 15/1999.¹⁶

III. Faktilised asjaolud ja eelotsuse küsimused

18. 1998. aasta algul avaldas üks Hispaanias laia levikuga ajaleht oma trükiväljaandes kaks teadet sotsiaalkindlustusvõlgade tõttu arestitud kinnisvara enampakkumise kohta. Andmesubjekti mainiti kui vara omanikku. Hiljem tegi ajalehe väljaandja internetis kättesaadavaks ajalehe elektroonilise versiooni.

19. Novembris 2009 võttis andmesubjekt ühendust ajalehe kirjastajaga, väites, et kui sisestada Google'i otsingumootorisse tema eesnimi ja perekonnanime, ilmub viide nimetatud ajalehe lehekülgedele, kus on teated selle kinnisvara enampakkumise kohta. Ta märkis, et tema sotsiaalkindlustusvõlgadega seotud arestimenetlus on juba aastaid tagasi lõpetatud ja lahendatud ega oma enam käesoleval ajahetkel tähtsust. Kirjastaja vastas, et andmesubjekti andmete kustutamine ei ole kohane, sest need avaldati töö- ja sotsiaalministeeriumi korraldusel.

20. Veebruaris 2010 pöördus andmesubjekt äriühingu Google Spain poole ja taotles, et Google'i interneti otsingumootorisse tema eesnime ja perekonnanimede sisestamise korral ei kuvataks otsingutulemustes linke nimetatud ajalehele. Google Spain edastas selle taotluse äriühingule Google Inc., kelle asukoht on Ameerika Ühendriikides California osariigis, asudes seisukohale, et kõnealust interneti otsinguteenust osutab viimati nimetatud ettevõtja.

16 — *Boletín Oficial del Estado* nr 298, 14.12.1999, lk 43088.

21. Seejärel esitas andmesubjekt kaebuse AEPD-le, taotledes ettekirjutust, et kirjastaja eemaldaks avaldatud teabe või muudaks seda nii, et tema isikuandmed ei ole nähtavad, või kasutaks otsingumootorite võimaldatavaid vahendeid tema isikuandmete kaitseks. Samuti väitis ta, et äriühingut Google Spain või Google Inc. tuleb kohustada eemaldama või peitma tema andmed nii, et need ei ilmuks enam otsingutulemustes ega annaks linke nimetatud ajalehele.

22. AEPD direktor rahuldab 30. juuli 2010. aasta otsusega andmesubjekti kaebuse äriühingute Google Spain ja Google Inc. peale, kohustades neid võtma vajalikud meetmed, et eemaldada kõnealused andmed otsinguindeksist ja muuta edaspidine juurdepääs neile võimatuks, ent jättis kirjastaja peale esitatud kaebuse rahuldamata. Põhjus oli selles, et andmete avaldamine ajakirjanduses oli seaduslikult õigustatud. Google Spain ja Google Inc. on pöördunud eelotsusetaotluse esitanud kohtusse kahe apellatsioonkaebusega, paludes AEPD otsuse tühistada.

23. Siseriiklik kohus on peatanud menetluse ja esitanud Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Mis puudutab [direktiivi] ja sellest tulenevalt Hispaania andmekaitse normistiku territoriaalset kohaldamisala, siis:

1.1. kas tuleb asuda seisukohale, et [direktiivi] artikli 4 lõike 1 punkti a tähenduses „asutuse” kriteerium on täidetud, kui on täidetud üks või mitu järgmistest eeldustest:

— kui otsingumootoriteenust osutav ettevõtja asutab liikmesriigis otsingumootori reklaamipinna turustamise ja müügi eesmärgil filiaali või tütarettevõtja, mille tegevus on suunatud isikutele, kelle elu- või asukoht on selles riigis,

või

— kui emaettevõtja nimetab selles liikmesriigis asuva tütarettevõtja oma esindajaks ja vastutavaks töötlejaks kahe konkreetse andmehoiusüsteemi osas, mis on seotud sellelt ettevõtjalt lepinguliselt reklaami ostnud klientide andmetega,

või

— kui liikmesriigis asuv filiaal või tütarettevõtja annab väljaspool Euroopa Liitu asuvale emaettevõtjale üle talle nii andmesubjektide kui ka andmekaitseõiguse järgimise tagamise eest vastutavate ametiasutuste esitatud taotlused ja nõuded, isegi kui sellist koostööd tehakse vabatahtlikult?

1.2. Kas [direktiivi] artikli 4 lõike 1 punkti c tuleb tõlgendada nii, et „kasuta[takse] [...] vahendeid, mis paiknevad kõnealuse liikmesriigi territooriumil”,

kui otsingumootor kasutab selle liikmesriigi serverites asuvatel veebilehtedel sisalduva info leidmiseks ja indekseerimiseks nn ämblikke või roboteid

või

kasutab liikmesriigiga seostuvat domeeninime ning korraldab otsingute tegemise ja otsingutulemuste kuvamise selle liikmesriigi keeles?

1.3. Kas interneti otsingumootoritega indekseeritud info ajutist säilitamist saab pidada [direktiivi] artikli 4 lõike 1 punkti c tähenduses vahendite kasutamiseks? Kas juhul, kui vastus sellele küsimusele on jaatav, saab asuda seisukohale, et see seose kriteerium on täidetud, kui ettevõtja keeldub konkurentsi ettekäändel avaldamast seda, kus ta neid indekseid säilitab?

1.4. Olenemata sellest, kuidas vastatakse eelnevatele küsimustele, ja eriti juhul, kui [Euroopa Kohus] asub seisukohale, et direktiivi artiklis 4 viidatud seoste kriteeriumid ei ole täidetud:

kas [direktiivi] tuleb [harta] artiklit 8 arvestades kohaldada liikmesriigis, kus asub vaidluse raskuse ja kus on võimalik Euroopa Liidu kodanike õigusi tõhusamalt kaitsta?

2. Mis puudutab otsingumootorite tegevust sisupakkujana seoses [direktiiviga], siis:

2.1. kas ettevõtja Google interneti otsingumootori tegevust internetis sisupakkujana, mis seisneb kolmandate isikute poolt internetis avaldatud või lisatud info leidmises, automaatses indekseerimises, ajutises säilitamises ja lõpuks internetikasutajatele kättesaadavaks tegemises teatavas eelistusjärjekorras, juhul kui see info sisaldab kolmandate isikute isikuandmeid,

tuleb tõlgendada nii, et see kuulub [direktiivi] artikli 2 punktis b määratletud mõiste „[...] andmete töötlemine” alla?

2.2. Kui vastus eelmisele küsimusele on jaatav, siis kas seoses eespool kirjeldatud tegevusega tuleb direktiivi artikli 2 punkti d tõlgendada nii, et Google'i otsingumootorit käitavat ettevõtjat tuleb pidada selle otsingumootoriga indekseeritavatel veebilehtedel sisalduvate isikuandmete „vastutavaks töötlejaks”?

2.3. Kui vastus eelmisele küsimusele on jaatav, siis kas siseriiklik andmekaitseasutus (käesoleval juhul [AEPD]) võib [direktiivi] artikli 12 punktis b ja artikli 14 punktis a sätestatud õiguste kaitseks nõuda otse ettevõtja Google otsingumootorilt, et see kõrvaldaks oma indeksites kolmandate isikute avaldatud teabeüksuse, pöördumata enne või samal ajal selle veebilehe omaniku poole, kus see teave asub?

2.4. Kui vastus eelmisele küsimusele on jaatav, siis kas otsingumootorite kohustuse neid õigusi kaitsta välistab see, kui isikuandmeid sisaldava info on õiguspäraselt avaldanud kolmandad isikud ja see on jätkuvalt üleval veebilehel, kust see algselt pärines?

3. Järgmine küsimus puudutab seda, millise ulatusega on seoses „õigusega olla unustatud” (*derecho al olvido*) õigus andmete kustutamisele ja/või õigus esitada vastuväiteid:

3.1. kas tuleb asuda seisukohale, et artikli 12 punktis b ette nähtud õigus andmete kustutamisele ja sulgemisele ja artikli 14 punktis a ette nähtud õigus esitada vastuväiteid laienevad nii, et andmesubjekt saab ise pöörduda otsingumootori poole, et takistada tema isikuga seotud, kolmandate isikute veebilehtedel avaldatud teabe indekseerimist, tuginedes enda soovile, et internetikasutajad ei saaks niisuguse teabega tutvuda, kui ta on seisukohal, et see võib talle kahjulik olla või ta soovib olla unustatud, isegi kui kõnealuse info on õiguspäraselt avaldanud kolmandad isikud?”

24. Google, Hispaania, Kreeka, Itaalia, Austria ja Poola valitsused ning Euroopa Komisjon on esitanud kirjalikud seisukohad. Neist kõik, välja arvatud Poola valitsus, olid 26. veebruaril 2013 peetud kohtuistungil kohal, nagu ka andmesubjekti esindaja, ja esitasid suulisi seisukohti.

IV. Sissejuhatavad märkused

A. Alustuseks

25. Käesolevas asjas on põhiküsimus selles, kuidas tõlgendada interneti otsingumootoriteenuste osutajate funktsiooni, arvestades andmekaitsealaseid liidu õigusakte, eeskätt direktiivi. Sellepärast on informatiivne alustada mõnest tähelepanekust andmekaitse, interneti ja interneti otsingumootorite arengu kohta.

26. Direktiivi läbirääkimise ja vastuvõtmise ajal 1995. aastal¹⁷ anti sellele lai esemeline kohaldamisala. Seda tehti eesmärgiga jõuda järele tehnoloogia arengule seoses vastutavate töötajate andmetöötlusega, mis oli detsentraliseeritum kui tavapärasel tsentraliseeritud andmepankadel põhinevad andmehoiusüsteemid ning hõlmas ka uut liiki isikuandmeid, nagu pildid, ja töötlusviise, nagu täistekstotsingud.¹⁸

27. Aastal 1995 oli üldine pääs interneti uudne nähtus. Tänapäevaks, peaaegu kaks aastakümnet hiljem, on internetis saadaval oleva digiteeritud sisu hulk plahvatuslikult kasvanud. See on hõlpsasti kättesaadav, kasutatav ja sotsiaalmeedia kaudu levitav, aga ka allalaaditav mitmesugustesse seadmetesse, nagu tahvelarvutid, nutitelefonid ja sülearvutid. Selge on aga see, et ühenduse seadusandja ei näinud ette interneti arenemist üldkättesaadavaks ja üldist otsingut võimaldavaks ülemaailmseks teabekoguks.

28. Käesolev eelotsusetaotlus põhineb asjaolul, et internet võimaldab ja lihtsustab info levikut enneolematul määral.¹⁹ Nii, nagu trükitehnika leiutamine 15. sajandil võimaldas reprodutseerida piiramatul arvul eksemplare, mida enne tuli käsitsi kirjutada, võimaldab materjali üleslaadimine interneti massilist juurdepääsu infole, mida enne võis leida vahest vaevaliste otsingutega ja piiratud arvust füüsilistest asukohtadest. Üleüldine juurdepääs infole internetis on võimalik kõikjal, välja arvatud nendes riikides, kus võimud on mitmesuguste tehniliste vahendite (näiteks elektrooniliste tulemüüride) abil piiranud interneti kasutamist või kus telekommunikatsioonivahendite kasutamise võimalused on kammitsetud või napid.

29. Sellise arengu tulemusel on direktiivi potentsiaalne kohaldamisala tänapäeva maailmas muutunud üllatavalt laiaks. Mõelgem Euroopa õiguse professorile, kes on laadinud Euroopa Kohtu veebisaidilt oma sülearvutisse vajaliku Euroopa Kohtu praktika. Direktiivi tähenduses võiks seda professorit pidada kolmandalt isikult pärit isikuandmete „vastutavaks töötlejaks”. Professori käes olevad failid sisaldavad isikuandmeid, mida automaatselt töödeldakse otsimiseks ja kasutamiseks seoses tegevusega, mille eesmärgid ei ole isiklikud ega kodused. Õieti näib, et tänapäeval tegeleb igaüks, kes loeb tahvelarvutis ajalehte või jälgib nutitelefoni sotsiaalmeediat, isikuandmete automaatse töötlemisega ja võiks kuuluda direktiivi kohaldamisalasse niivõrd, kui ta ei tee seda täiesti eraviisiliselt.²⁰ Samuti näib, et see, kuidas Euroopa Kohus on andmekaitse kontekstis laialt tõlgendanud põhiõigust eraelule, allutab igasuguse inimestevahelise elektroonilise side selle õigusega seotud kontrollile.

17 — Direktiivi põhjenduses 11 on märgitud, et „käesolevas direktiivis sisalduvad üksikisikute õiguste ja vabaduste, eriti eraelu puutumatuse õiguse kaitsmise põhimõtted täpsustavad ja võimendavad põhimõtteid, mida sisaldab Euroopa Nõukogu 28. jaanuari 1981. aasta konventsioon isikuandmete automatiseeritud töötlemisel isiku kaitse kohta”.

18 — Artikliga 29 loodud tööühma arvamus 1/2010 „vastutava töötleja” ja „töötleja” mõistete kohta (WP 169), lk 3 ja 4.

19 — Nt 25. oktoobri 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-509/09 ja C-161/10: eDate Advertising ja Martinez (EKL 2011, lk I-10269, punkt 45).

20 — Ajaleht sisaldab harilikult isikuandmeid, näiteks füüsiliste isikute nimesid. Kui neid isikuandmeid automatiseeritud vahendite abil kasutatakse, on tegu nende töötlemisega. See töötlemine on direktiivi kohaldamisalal, välja arvatud juhul, kui seda teeb füüsiline isik isiklikel või kodustel eesmärkidel. Vt direktiivi artikli 2 punktid a ja b ja artikli 3 lõige 2. Ka paberil oleva dokumendi lugemine või isikuandmeid sisaldavate kujutiste kuvamine on nende andmete töötlemine. Vt Danmann, U. ja Simitis, S., *EG-Datenschutzrichtlinie*, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden–Baden, 1997, lk 110.

30. Praeguses olukorras hõlmavad mõistete „isikuandmed”, „isikuandmete töötlemine” ja „vastutav töötaja” laiad määratlused tehnoloogia arengust tulenevalt enneolematult suures ulatuses uusi faktilisi olukordi. Põhjus on selles, et palju, kui mitte enamik veebisaite ja nende kaudu kättesaadavaid faile sisaldavad isikuandmeid, näiteks elavate inimeste nimesid. See kohustab Euroopa Kohut rakendama direktiivi ulatuse tõlgendamisel mõistlikkust, teisisõnu proportsionaalsuse põhimõtet, et hoida ära ebamõistlikud ja liialdased õiguslikud tagajärjed. Seda mõõdukat lähenemisviisi kohaldas Euroopa Kohus juba kohtuasjas Lindqvist, lükates tagasi tõlgenduse, millest tulenevalt oleks direktiivi artikkel 25, mis käsitleb isikuandmete edastamist kolmandatesse riikidesse, saanud interneti kontekstis ebamõistlikult laia kohaldamisala.²¹

31. Nii on käesolevas asjas vaja luua õige, mõistlik ja proportsionaalne tasakaal isikuandmete kaitse, infoühiskonna eesmärkide järjepideva tõlgendamise ning ettevõtjate ja internetiüldsuse õiguspäraste huvide vahel. Kuigi alates direktiivi vastuvõtmisest 1995. aastal ei ole seda muudetud, on selle uudsetele olukordadele kohaldamine olnud vältimatu. Tegu on keerulise valdkonnaga, kus kohtuvad õigus ja uus tehnoloogia. Artikliga 29 loodud tööühma arvamused pakuvad selles suhtes väga kasulikku analüüsi.²²

B. Interneti otsingumootorid ja andmekaitse

32. Analüüsides interneti otsingumootori õiguslikku olukorda seoses andmekaitsestandardidega, tuleb arvestada järgmisi asjaolusid.²³

33. Esiteks, interneti otsingumootor oma põhikujul *põhimõtteliselt ei loo uut iseseisvat sisu*. Oma lihtsaimal kujul see ainult viitab, kus võib olla juba olemasolev, kolmandate isikute poolt internetis kättesaadavaks tehtud sisu, andes hüperlingi otsisõnu sisaldavale veebisaidile.

34. Teiseks, *interneti otsingumootori kuvatavad otsingutulemused ei põhine kogu veebi ühe hetkega läbiotsimisel*, vaid need on kogutud kokku sisust, mida interneti otsingumootor on varem töödeldud. See tähendab, et interneti otsingumootor on olemasolevate veebisaitide sisust väljavõtu teinud ning seda sisu oma vahenditega kopeerinud, analüüsinud ja indekseerinud. See väljavõetud sisu sisaldab isikuandmeid juhul, kui mõni allikveebileht neid sisaldab.

35. Kolmandaks, kasutajasõbralikumate otsingutulemuste pakkumiseks *kuvavad* interneti otsingumootorid *algsele veebisaidile viitava lingi juures sageli lisisu*. Selleks võivad olla väljavõtted tekstist, audiovisuaalne sisu või isegi allikveebilehe pilt. Selle eelvaateinfo saab vähemalt osaliselt välja võtta interneti otsingumootoriteenuse osutaja vahenditest, mitte aga kohe algelt veebisaidilt. See tähendab, et niiviisi kuvatav info on tegelikult teenuseosutaja valduses.

C. Interneti otsingumootorite regulatsioon

36. Euroopa Liit on pidanud infoühiskonna arengut väga tähtsaks. Selles kontekstis on käsitletud ka infoühiskonna vahendajate funktsiooni. Sellised vahendajad loovad silla sisupakkujate ja internetikasutajate vahel. Vahendajate spetsiifiline funktsioon on ära märgitud näiteks direktiivis (põhjendus 47), e-kaubanduse direktiivis 2000/31²⁴ (artikli 21 lõige 2 ja direktiivi põhjendus 18),

21 — Kohtuotsus Lindqvist, punktid 67-70, seoses direktiivi artikli 25 tõlgendamisega.

22 — Nende arvamustega saab tutvuda veebis aadressil http://ec.europa.eu/justice/data-protection/index_en.htm.

23 — Interneti otsingumootorid arenevad pidevalt ja siin on eesmärgiks ainult anda ülevaade praegusel ajal olulistest silmapaistvatest funktsioonidest.

24 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) (EÜT 2000, L 178, lk 1; ELT eriväljaanne 13/25, lk 399).

samuti artikliga 29 loodud töörühma arvamuses 1/2008. Internetiteenuse osutajate funktsiooni on peetud infoühiskonna jaoks kriitiliselt tähtsaks ning nende vastutus kolmandatele isikutele kuuluva sisu eest, mida nad edastavad ja/või säilitavad, on nende õiguspärase tegevuse hõlbustamise eesmärgil piiratud.

37. Interneti otsingumootoriteenuse osutajate funktsiooni ja õiguslikku olukorda ei ole liidu õigusaktides otsesõnu reguleeritud. „Info leidmise vahendi teenuseid” kui selliseid osutatakse „vahemaa tagant elektroonilisel teel ja teenusesaaja isikliku taotluse alusel” ning seega kujutavad need endast infoühiskonna teenust, mis seisneb andmete otsimist, neile juurdepääsu ja nendest väljavõtte tegemist võimaldavate vahendite pakkumises. Ent sellised interneti otsingumootoriteenuse osutajad nagu Google, kes ei võta oma teenuse eest internetikasutajatelt tasu, näivad selles tegevuses jäävat väljapoole e-kaubanduse direktiivi 2000/31 kohaldamisala.²⁵

38. Sellest hoolimata on vaja analüüsida nende olukorda seoses internetiteenuse osutaja vastutuse piirangute aluseks olevate õiguspõhimõtetega. Teisisõnu on vaja analüüsida, mil määral on interneti otsingumootoriteenuse osutaja tegevus vastutamispõhimõtete seisukohast analoogne e-kaubanduse direktiivis 2000/31 loetletud teenustega (edastamine, vahemällu salvestamine, teabe talletamine (*hosting*)) või direktiivi põhjenduses 47 mainitud edastamisteenusega ja mil määral tegutseb interneti otsingumootoriteenuse osutaja ise sisupakkujana.

D. Allikveebilehete avaldajate funktsioon ja vastutus

39. Euroopa Kohus asus kohtuasjas Lindqvist seisukohale, et „isikuandmete laadimist internetilehele tuleb pidada [isikuandmete töötlemiseks]”.²⁶ Peale selle „kaasneb info paigutamisega internetilehele praeguste tehniliste ja arvutitoimingute juures selle lehe laadimine serverisse ja toimingud, mida on vaja selle lehe kättesaadavaks tegemiseks inimestele, kellel on internetiühendus. Need toimingud sooritatakse vähemalt osaliselt automatiseeritult”. Euroopa Kohus järeldas, et „internetilehel eri isikutele viitamine ja nende tuvastamine nime abil või muude vahenditega” „kujutab endast [direktiivi] artikli 3 lõike 1 tähenduses isikuandmete täielikult või osaliselt automatiseeritud töötlemist”.

40. Eespool kirjeldatud järeldustest kohtuotsuses Lindqvist tuleneb, et isikuandmeid sisaldavate allikveebilehete avaldaja on isikuandmete töötlemisel direktiivi tähenduses vastutav töötleja. Sellisena peab avaldaja täitma kõiki vastutavatele töötlejatele direktiiviga pandud kohustusi.

41. Allikveebilehti hoitakse internetti ühendatud hostserverites. Allikveebilehete avaldaja saab kasutada serveris seoses interneti otsingumootoritega „välistuskoodi”.²⁷ Välistuskood annab otsingumootoritele märku, et nad ei indekseeriks ega säilitaks allikveebilehte ega kuvaks seda otsingutulemustes.²⁸ Välistuskoodi kasutamine näitab, et avaldaja ei soovi, et teatavast allikveebilehel olevast infost otsingumootori kaudu levitamiseks väljavõttusid tehakse.

42. Seega on avaldajal tehniliselt võimalik lisada oma veebilehetele välistuskood, mis piirab lehe indekseerimist ja arhiveerimist ning seeläbi laiendab isikuandmete kaitset. Äärmisel juhul võib avaldaja eemaldada veebilehe peremeesserverist (*host server*), avaldada selle ilma vastuseisu äratanud isikuandmeteta uuesti ja nõuda, et see veebileht otsingumootorite vahemälus ajakohastataks.

25 — Vt e-kaubanduse direktiivi 2000/31 põhjendus 18 ja artikli 2 punkt a koostoimes Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. juuni 1998. aasta direktiivi 98/34/EÜ, millega nähakse ette tehnilistest standarditest ja eeskirjadest teatamise kord (EÜT 1998, L 204, lk 37; ELT eriväljaanne 13/20, lk 337) ja mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuli 1998. aasta direktiiviga 98/48/EÜ (EÜT 1998, L 217, lk 18; ELT eriväljaanne 13/21, lk 8), artikli 1 lõikega 2.

26 — Kohtuotsus Lindqvist, punktid 25-27.

27 — Praegusel ajal tüüpiline välistuskood (ehk robotite välistamise protokoll) on „robots.txt”. Vt <http://en.wikipedia.org/wiki/Robots.txt> või <http://www.robotstxt.org/>.

28 — Välistuskood ei kujuta endast siiski tehnilist takistust indekseerimisele ega kuvamisele, vaid otsingumootorit käitav teenuseosutaja võib otsustada seda koodi eirata. Suuremad interneti otsingumootoriteenuste pakkujad, nende seas Google, väidavad, et nad peavad sellistest allikveebilehete puudutavatest koodidest kinni. Vt artikliga 29 loodud töörühma arvamus 1/2008, lk 14.

43. Nii vastutab allikveebilehel sisu avaldav isik kui vastutav töötaja sellel lehel avaldatud isikuandmete eest ning tal on selles suhtes oma kohustuste täitmiseks mitmesuguseid vahendeid. See õigusliku vastutuse suunamine on kooskõlas tavapärase meedia kontekstis kehtestatud avaldaja vastutuse põhimõtetega.²⁹

44. See avaldaja vastutus ei taga siiski, et andmekaitseprobleeme võib lõplikult lahendada üksnes allikveebilehete vastutavate töötajate poole pöördudes. Nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus on osutanud, on võimalik, et samu isikuandmeid on avaldatud loendamatutel veebilehtedel, mistõttu muutuks kõikide asjaomaste avaldajate ülesotsimine ja nendega kontakteerumine keeruliseks või koguni võimatuks. Pealegi võib avaldaja elu- või asukoht olla kolmandas riigis ja asjassepuutuvad veebilehed ei pruugi kuuluda liidu andmekaitsenormide kohaldamisalasse. Esineda võib ka õiguslikke takistusi, nagu käesoleval juhul, kui algse väljaande säilitamist internetis on peetud õiguspäraseks.

45. Tegelikult tugineb info üldine kättesaadavus internetis interneti otsingumootoritele, sest nendeta oleks asjakohase teabe leidmine liiga keeruline ja raske ning tulemused oleksid piiratud. Nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus õigesti märgib, oleks andmesubjekti vara sundmüügi kuulutuste kohta info leidmiseks varasemal ajal tulnud külastada ajalehe arhiivi. Nüüd saab seda infot hankida nii, et tema nimi sisestatakse interneti otsingumootorisse, ning see muudab selliste andmete leviku oluliselt tõhusamaks ja ühtlasi andmesubjektile häirivamaks. Interneti otsingumootorid võivad võimaldada isikuandmete otsimise ja kogumise teel üksikisikute kohta ulatuslike ülevaadete koostamist. Samas just hirm seoses üksikisikute kohta ülevaadete koostamisega ajendaski tänapäevaste andmekaitsealaste õigusaktide väljaarendamist.³⁰

46. Nendel põhjustel on oluline uurida interneti otsingumootoriteenuse osutajate vastutust kolmandate isikute allikveebilehtedel avaldatud isikuandmete eest, mis on nende otsingumootorite kaudu kättesaadavad. Teisisõnu tuleb Euroopa Kohtul käesolevas asjas lahendada küsimus seoses seda liiki infoühiskonna teenuste osutajate „teisese vastutusega” analoogselt sellega, mida ta on käsitlenud oma praktikas kaubamärkide ja e-turgude kohta.³¹

E. Interneti otsingumootoriteenuse osutaja tegevus

47. Interneti otsingumootoriteenuse osutaja tegevus võib olla mitut liiki. Selle tegevuse laad ja sellele andmekaitse seisukohast antav hinnang võivad olla erinevad.

48. Interneti otsingumootoriteenuse osutaja võib automaatselt hankida isikuandmeid oma kasutajate, s.o otsingumootorisse otsisõnu sisestavate isikute kohta.³² Need automaatselt edastatavad andmed võivad sisaldada IP-aadressi, kasutajaeelistusi (keel jms) ja muidugi otsisõnu endid, mis nn edevusotsingute puhul (s.o kasutaja enda nime otsimine internetist) paljastavad kergesti kasutaja isiku. Peale selle jõuavad peaaegu alati interneti otsingumootoriteenuse osutaja kätte kasutajakontoga, s.o registreerunud kasutajate isikuandmed, nagu nimed, e-posti aadressid ja telefoninumbrid.

29 — Vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 2. detsembri 2008. aasta otsus K. U. vs. Soome (avaldus nr 2872/02, *Recueil des arrêts et décisions* 2008, punktid 43 ja 48), kus kohus viitas, et tõhusale era- või perekonnaelu austamisele on omased positiivsed kohustused. Nende kohustustega võib kaasneda eraelu austamist tagavate meetmete vastuvõtmine ka üksikisikute endi vaheliste suhete sfääris. Kohtuasjas K.U. vs. Soome oli riigil positiivne kohustus tagada, et avaldaja vastu on võimalik tugineda tõhusale õiguskaitsevahendile.

30 — Internet ei ole siiski ühtne tohutu andmepank, mille on loonud „Suur Vend”, vaid detsentraliseeritud infosüsteem, mis pärineb loendamatutest eraldiseisvatest allikatest ja kus info kättesaadavus ja levik olenevad vahendusteenustest, millel ei ole sisuga mingit pistmist.

31 — Vt selle kohta minu 9. detsembri 2010. aasta ettepanek kohtuasjas L'Oréal jt, punkt 54 jj.

32 — See vastab eespool punktis 3 kirjeldatud kolmandale olukorrale.

49. Interneti otsingumootoriteenuste osutajate tulu ei laeku kasutajatelt, kes sisestavad otsingumootorisse otsisõnu, vaid reklaamitellijatelt, kes ostavad otsisõnu kui märksõnu nii, et nende reklaam kuvatakse vastavat märksõna sisaldavate otsingutulemustega samaaegselt.³³ On ilmne, et teenuseosutaja kätte satuvad reklaamiklientidega seotud isikuandmed.

50. Käesolev eelotsusetaotlus puudutab Google'it kui lihtsalt interneti otsingumootoriteenuse osutajat seoses andmetega, sealhulgas isikuandmetega, mis on avaldatud internetis kolmandate isikute allikveebilehtedel ning mida Google'i otsingumootor töötleb ja indekseerib. Seega ei mõjuta probleemid seoses kasutajate ja reklaamiklientidega, kelle andmetele direktiiv on nende ja Google'i vahelise suhte osas kahtlemata kohaldatav, eelotsuse küsimuste teise rühma analüüsi. Eelotsuse küsimuste esimese rühmaga seotud pädevusküsimustes aga võivad need kliendirühmad asjasse puutuda.

V. Esimene küsimuste rühm, mis on seotud direktiivi territoriaalse kohaldamisalaga

A. Sissejuhatus

51. Eelotsuse küsimuste esimene rühm puudutab direktiivi artikli 4 tõlgendamist seoses kriteeriumidega, mis määravad siseriiklike rakendavate aktide territoriaalse kohaldamisala.

52. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on jaotanud eelotsuse küsimused seoses Hispaania andmekaitsealaste õigusaktide territoriaalse kohaldamisalaga neljaks alaküsimuseks. Esimene alaküsimus on seotud mõistega „asutus” direktiivi artikli 4 lõike 1 punkti a tähenduses ja teine alaküsimus asjaoludega, mille puhul on tegu olukorraga, kus „kasuta[takse] [...] vahendeid, mis paiknevad kõnealuse liikmesriigi territooriumil” selle direktiivi artikli 4 lõike 1 punkti c tähenduses. Kolmandas alaküsimuses soovitakse teada, kas interneti otsingumootoritega indekseeritud info ajutist säilitamist saab pidada vahendite kasutamiseks ning kui vastus sellele on jaatav, ka seda, kas see seoses kriteerium on täidetud juhul, kui ettevõtja keeldub avaldamast seda, kus ta neid indekseid säilitab. Neljandas alaküsimuses küsitakse, kas direktiivi rakendavaid õigusnorme tuleb harta artiklit 8 arvestades kohaldada liikmesriigis, kus asub vaidluse raskuskese ja kus on võimalik Euroopa Liidu kodanike õigusi tõhusamalt kaitsta.

53. Käsitletlen kõigepealt viimast alaküsimust, mille siseriiklik kohus on esitanud „[o]lenemata sellest, kuidas vastatakse eelnevatele küsimustele, ja eriti juhul, kui [Euroopa Kohus] asub seisukohale, et direktiivi artikli 4 lõikes 1 viidatud seoste kriteeriumid ei ole täidetud”.

B. Vaidluse geograafilisest raskuskeskmest enesest ei piisa direktiivi kohaldamiseks

54. Harta artikli 51 lõike 2 kohaselt ei laienda harta Euroopa Liidu õiguse kohaldamisala kaugemale liidu pädevusest, ei lisa liidule uusi pädevusvaldkondi ja ülesandeid ega muuda aluslepingutes määratletud pädevust ja ülesandeid.³⁴ See põhimõte on kohaldatav ka harta artiklile 8, mis käsitleb isikuandmete kaitset. Seega ei saa direktiivi tõlgendamine vastavalt hartale lisada direktiivi rakendavate

33 — Näiteid märksõnadele vastava reklaami süsteemi (Google AdWords) kohta pakuvad kohtuotsus Google France ja Google, punktid 22 ja 23; 25. märtsi 2010. aasta otsus kohtuasjas C-278/08: BergSpechte (EKL 2010, lk I-2517, punktid 5-7); kohtuotsus Portakabin, punktid 8-10 ja kohtuotsus Interflora ja Interflora British Unit, punktid 9-13.

34 — 5. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-400/10 PPU: McB. (EKL 2010, lk I-8965, punktid 51 ja 59); 15. novembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-256/11: Dereci jt (EKL 2011, lk I-11315, punktid 71 ja 72); 8. novembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-40/11: Iida (punkt 78), ja 26. veebruari 2013. aasta otsus kohtuasjas C-617/10: Åkerberg Fransson (punkt 23).

siseriiklike õigusnormide territoriaalse kohaldamisala osas uusi tegureid lisaks nendele, mis on ette nähtud direktiivi artikli 4 lõikes 1. Harta artiklit 8 tuleb direktiivi artikli 4 lõikes 1 kasutatud mõistete tõlgendamisel muidugi arvesse võtta, kuid liidu seadusandja määratletud seostamiskriteeriumidele ei saa lisada täiesti uut kriteeriumi seoses selle põhiõigusega.³⁵

55. Artikliga 29 loodud töörühm toonitas õigesti, et direktiivi ja siseriiklike rakendavate aktide territoriaalne kohaldamisala oleneb kas sellest, kus vastutav töötleja on registreeritud, või – kui vastutav töötleja on registreeritud väljaspool Euroopa majanduspiirkonda – kasutatavate vahendite või seadmete asukohast. Andmesubjektide kodakondsus ega alaline elukoht ei ole määravad, ka isikuandmete füüsiline asukoht mitte.³⁶

56. Artikliga 29 loodud töörühm on välja pakkunud, et tulevastes õigusaktides võiks nende vastutavate töötlejate puhul, kes ei ole Euroopa Liidus registreeritud, arvesse võtta asjassepuutuvat üksikisikutele suunatud.³⁷ Komisjoni ettepanekus isikuandmete kaitse üldmääruse kohta (2012)³⁸ on välja pakutud, et kaupade ja teenuste pakkumine liidu andmesubjektidele võiks olla tegur, mis muudab liidu andmekaitseõiguse kohaldatavaks vastutavatele töötlejatele kolmandates riikides. Niisugune lähenemisviis, milles seostatakse liidu õigusnormide territoriaalne kohaldamisala sihtrühmaga, on kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga, mis käsitleb e-kaubanduse direktiivi 2000/31,³⁹ määruse nr 44/2001⁴⁰ ja direktiivi 2001/29⁴¹ kohaldatavust piiriülestele olukordadele.

57. Seevastu ei näi kriteerium, mis seisneb sihtrühmas – käesoleval juhul Google'i interneti otsingumootorite Hispaania kasutajates, kelle silmis andmesubjekti maine võis vaidlustatud teadete tõttu kahjustuda –, olevat tegur, mis muudab direktiivi ja seda rakendavad siseriiklikud õigusnormid territoriaalsel alusel kohaldatavaks.

58. Seetõttu ei saa direktiivi – mis minu arvates täielikult ühtlustab liikmesriikide andmekaitsenormide territoriaalse kohaldamisala – artikli 4 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele lisada asjaolu, et vaidluse raskuse on Hispaanias. See kehtib olenemata sellest, kas niisuguseks raskuskeskmeks on asjaomase andmesubjekti kodakondsus või elukoht, ajalehe veebisaidil olevate vaidlusaluste isikuandmete asukoht või see, et Google'i Hispaania veebisaidi sihtrühmaks oli eeskätt Hispaania üldsus.⁴²

59. Sellepärast teen Euroopa Kohtule – kui ta peab vajalikuks sellele küsimusele vastata – ettepaneku vastata neljandale alaküsimusele eitavalt.

35 — Nt kohtuotsuses McB. ei nõustunud Euroopa Kohus nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 (ELT 2003, L 338, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 243) artikli 2 lõikes 9 kasutatud mõistele „eestkosteoigus” harta artikli 7 alusel taotletud tõlgendusega, mis oleks laiendanud selle mõiste tähendust. Samas muidugi, kui liidu seadusandlikku sätet on võimatu tõlgendada kooskõlas liidu õigusega kaitstud põhiõigustega, tuleb see säte tühistada. Vt 1. märtsi 2011. aasta otsus kohtuasjas C-236/09: Association belge des Consommateurs Test-Achats jt (EKL 2011, lk I-773, punktid 30-34).

36 — Artikliga 29 loodud töörühma arvamus 8/2010 kohaldatava õiguse kohta (WP 179), lk 8.

37 — Artikliga 29 loodud töörühma arvamus 8/2010, lk 24 ja 31.

38 — Komisjoni ettepanek, artikli 3 lõike 2 punkt a.

39 — Kohtuotsus L'Oréal jt ja e-kaubanduse direktiiv 2000/31.

40 — Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42); 7. detsembri 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-585/08 ja C-144/09: Pammer ja Hotel Alpenhof (EKL 2010, lk I-12527) ja kohtuotsus Wintersteiger. Vt samuti minu 13. juuni 2013. aasta ettepanek menetluses olevas kohtuasjas C-170/12: Pinckney.

41 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiv 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT 2001, L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230) ja 21. juuni 2012. aasta otsus kohtuasjas C-5/11: Donner.

42 — Eelotsusetaotluses ei ole selgitatud, mida „raskuse” tähendab, kuid seda väljendit kasutas kohtujurist Cruz Villalón 29. märtsi 2011. aasta ettepanekus kohtuasjas eDate Advertising and Martinez, punktid 32 ja 55.

C. „Euroopa Liidus registreerituse” kriteeriumi kohaldatavus interneti otsingumootoriteenuse osutajale kolmandas riigis

60. Direktiivi artikli 4 lõike 1 kohaselt on esmane tegur, mis muudab siseriiklikud andmekaitseenormid territoriaalsel alusel kohaldatavaks, isikuandmete töötlemine seoses vastutava töötleja asutuse tegevusega asjaomase liikmesriigi territooriumil. Liikmesriigi õigusnormid on kohaldatavad ka siis, kui vastutav töötleja ei ole liidu territooriumil registreeritud, kuid kasutab isikuandmete töötlemiseks vahendeid,⁴³ mis paiknevad kõnealuse liikmesriigi territooriumil, välja arvatud juhul, kui selliseid vahendeid kasutatakse ainult andmete edastamiseks liidu territooriumi kaudu.

61. Nagu eespool märgitud, võeti direktiiv ja selle artikkel 4 vastu enne, kui algas ulatuslik internetiteenuste pakkumine. Pealegi ei ole direktiivi sõnastus selles aspektis järjepidev ja jääb poolikuks.⁴⁴ Ei ole ime, et direktiivi tõlgendamisel seoses internetiga on andmekaitse asjatundjatel olnud märkimisväärseid raskusi. Käesoleva juhtumi faktilised asjaolud illustreerivad neid probleeme.

62. Google Inc. on California äriühing, millel on tütarettevõtjaid mitmes liidu liikmesriigis. Tema tegevust Euroopas koordineerib teataval määral tema liri tütarettevõtja. Praegu on tal andmekeskused vähemalt Belgias ja Soomes. Teavet tema otsingumootoriga seotud funktsioonide täpse geograafilise asukoha kohta ei avalikustata. Google väidab, et Hispaanias tema otsingumootoriga seoses isikuandmeid ei töödelda. Google Spain tegutseb Google'i kaubandusesindajana reklaami alal. Selles pädevuses on ta võtnud vastutuse Google'i Hispaania reklaamiklientidega seotud isikuandmete töötlemise eest. Google väidab, et tema otsingumootor ei tee toiminguid allikveebilehti majutatavates peremeesserverites ja et ta ei kogu küpsiste abil teavet oma otsingumootori registreerimata kasutajate kohta.

63. Selles faktiliste asjaolude kontekstis ei ole direktiivi artikli 4 lõikest 1 kuigi palju abi. Google'il on liidu territooriumil mitmeid asutusi. Grammatilise tõlgenduse kohaselt välistaks see direktiivi artikli 4 lõike 1 punktis c sätestatud vahendite tingimuse kohaldatavuse. Teisest küljest ei ole selge, mil määral ja kus toimub liidu andmesubjektide isikuandmete töötlemine seoses tema liidus asuvate tütarettevõtjatega.

64. Minu arvates peaks Euroopa Kohus käsitlema territoriaalse kohaldamisala küsimust interneti otsingumootoriteenuse osutajate ärimudeli perspektiivist. See, nagu olen maininud, tugineb harilikult *märksõnadele vastavale reklaamile (keyword advertising)*, mis on tuluallikas ja sellisena majanduslik *raison d'être* otsingumootori näol tasuta info leidmise vahendi pakkumiseks. Märksõnadele vastava reklaami eest vastutav üksus (mida on Euroopa Kohtu praktikas nimetatud „viitamisteenuse osutajaks”⁴⁵) on seotud interneti otsingumootoriga. Sellel üksusel on vaja olla siseriiklikel reklaamiturgetel. Sel põhjusel on Google asutanud mitmetes liikmesriikides tütarettevõtjaid, mis selgelt kujutavad endast direktiivi artikli 4 lõike 1 punkti a tähenduses asutusi. Samuti on Google kasutusele võtnud riigitunnusega veebidomeenid, nagu näiteks google.es või google.fi. Otsingumootor võtab oma tegevuses seda riigilist mitmekesisust arvesse eri viisidel seoses otsingutulemuste kuvamisega, sest tavapärane märksõnadele vastava reklaami finantseerimismudel järgib põhimõtet „makstakse klõpsu eest”.⁴⁶

43 — Artikliga 29 loodud tööühma arvamus 8/2010, lk 8 ja 9. Tööühm osutab ka sellele, et direktiivi ingliskeelses versioonis kasutatud sõna *equipment* on liiga kitsaulatuslik, sest teistes keeleversioonides on jutt „vahenditest”, mis hõlmab ka mittemateriaalseid vahendeid, nagu nt küpsised (lk 20 ja 21).

44 — Vt eeskätt artikliga 29 loodud tööühma arvamus, lk 19, kus on märgitud, et direktiivi artikli 4 lõike 1 punkti c tuleks selle sõnastusest hoolimata kohaldada juhul, kui vastutaval töötlejal on liidus asutused, kuid nende tegevus ei ole seotud asjasepuutuva isikuandmete töötlemisega.

45 — Vt kohtuotsus Google France ja Google, punkt 23.

46 — Vt kohtuotsus Google France ja Google, punkt 25, ja artikliga 29 loodud tööühma arvamus 1/2008, lk 5 ja 6. On lihtne kontrollida, et ühtede ja samade märksõnade kasutamisel eri riigitunnustega Google'i domeenides võidakse näidata erisuguseid otsingutulemusi ja reklaame.

65. Nendel põhjustel jääksin artikliga 29 loodud töörühma järelduse juurde, mille kohaselt tuleb arvesse võtta interneti otsingumootoriteenuse osutaja ärimudelit, kuna tema asutusel on oluline funktsioon isikuandmete töötlemisel, kui see on seotud teenusega, mis on osa suunatud reklaami müügist isikutele, kelle elu- või asukoht on selles liikmesriigis.⁴⁷

66. Ka siis, kui direktiivi artikkel 4 põhineb materiaalõiguslike sätete osas ühtsel vastutava töötleja mõistel, arvan, et territoriaalset kohaldamisala puudutava sissejuhatava küsimuse kohta otsuse tegemisel tuleb ettevõtjat pidada ühtseks üksuseks ning sellest tulenevalt ei tohi teda analüüsi käesolevas etapis liigendada vastavalt isikuandmete töötlemisega seotud üksiktegevustele või eri andmesubjektide rühmadele, millega tema tegevus on seotud.

67. Kokkuvõttes toimub isikuandmete töötlemine vastutava töötleja asutuse tegevuse raames, kui see asutus toimib sillana selle liikmesriigi reklaamiturule osutatava viitamisteenuse jaoks, isegi kui tehnilised andmetööstustoimingud sooritatakse teistes liikmesriikides või kolmandates riikides.

68. Sel põhjusel teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata esimesele eelotsuse küsimuste rühmale nii, et isikuandmete töötlemine toimub liikmesriigi territooriumil paikneva vastutava töötleja „asutuse” tegevuse raames direktiivi artikli 4 lõikes punkti a tähenduses, kui otsingumootoriteenust osutav ettevõtja asutab liikmesriigis otsingumootori reklaamipinna turustamise ja müügi eesmärgil filiaali või tütarettevõtja, mille tegevus on suunatud isikutele, kelle elu- või asukoht on selles riigis.

VI. Teine küsimuste rühm, mis on seotud direktiivi esemelise kohaldamisalaga

69. Teine küsimuste rühm puudutab sellise interneti otsingumootoriteenuse osutaja õiguslikku olukorda, kes pakub võimalust kasutada interneti otsingumootorit, direktiivi sätteid arvestades. Siseriiklik kohus on seostanud need küsimused isikuandmete „töötlemise” mõistega (küsimus 2.1) ja „vastutava töötleja” mõistega (küsimus 2.2); siseriikliku andmekaitseasutuse pädevusega teha ettekirjutusi otse interneti otsingumootoriteenuse osutajale (küsimus 2.3) ja sellega, kui interneti otsingumootoriteenuse osutaja võib välistada selliste isikuandmete kaitse, mida kolmandad isikud on õiguspäraselt internetis avaldanud (küsimus 2.4). Viimati nimetatud kaks alaküsimust on asjakohased üksnes siis, kui interneti otsingumootoriteenuse osutajat saab pidada selliseks, kes töötleb kolmandate isikute allikveebilehtedelt avaldatud isikuandmeid, ja nende andmete vastutavaks töötlejaks.

A. Isikuandmete töötlemine interneti otsingumootoriga

70. Selle rühma esimene alaküsimus puudutab mõistete „isikuandmed” ja isikuandmete „töötlemine” kohaldatavust sellisele interneti otsingumootoriteenuse osutajale nagu Google, eeldusel et jutt on mitte kasutajate või reklaamitellijate isikuandmetest, vaid kolmandate isikute allikveebilehtedel avaldatud isikuandmetest, mida töötleb teenuseosutaja käitav interneti otsingumootor. Siseriiklik kohus kirjeldab seda töötlemist kui niisugust, mis seisneb kolmandate isikute poolt internetis avaldatud või lisatud info leidmises, automaatses indekseerimises, ajutises säilitamises ja lõpuks internetikasutajatele kättesaadavaks tegemises teatavas eelistusjärjekorras.

47 — Artikliga 29 loodud töörühma arvamus 1/2008, lk 10.

71. Minu arvates ei nõua sellele alaküsimusele jaatava vastuse andmine kuigi palju arutelu. Direktiiviga on antud mõistele „isikuandmed” lai määratlus, mida on kohaldanud artikliga 29 loodud töörühm ja kinnitanud Euroopa Kohus.⁴⁸

72. Mis puudutab „töötlemist”, võivad internetis olevad allikveebilehed sisaldada ja sageli sisaldavadki nimesid, pilte, aadresse, telefoninumbreid, kirjeldusi ja muid tunnuseid, mille abil saab füüsilise isiku tuvastada. Seda ei muuda asjaolu, et interneti otsingumootoriteenuse osutajale, kelle otsingumootor töötab kogutud, indekseeritud ja otsingutes kuvatavate andmetega ilma inimese sekkumiseta, jääb „teadmata”, et need andmed on oma laadilt isikuandmed.⁴⁹ Sama kehtib selle kohta, et isikuandmete esinemine allikveebilehtedel on interneti otsingumootoriteenuse osutaja jaoks teatavas mõttes juhuslik, sest teenuseosutaja, õigemini kõiki internetis juurdepääsetavaid veebilehti sihiks võtva otsingumootori „kammimis-”, analüüsimis- ja indekseerimisfunktsioonide jaoks ei pruugi isikuandmeid sisaldav allikveebileht tehniliselt ega toimimise poolest erineda sellisest, mis isikuandmeid ei sisalda.⁵⁰ Minu arvates peaksid need asjaolud aga mõjutama mõiste „vastutav töötleja” tõlgendamist.

73. Google'i otsingumootori „kammimisfunktsioon” nimetusega *googlebot* kammib internetti pidevalt ja süstemaatiliselt läbi ning tellib lehtedevaheliste hüperlinkide põhjal ühelt allikveebilehelt teisele liikudes külastatavatelt saitidelt endale külastatud veebilehe koopia.⁵¹ Selliste allikveebilehete koopiad analüüsib Google'i indekseerimisfunktsioon. Lehtedelt leitud stringid (märksõnad, otsisõnad) salvestatakse otsingumootori indeksisse.⁵² Google'i keeruka otsimisalgoritmi põhjal hinnatakse ka otsingutulemuste asjakohasust. Otsingumootori indeks moodustub kombinatsioonidest, mis ühendavad need märksõnad internetiaadressidega (*URL*), kust neid saab leida. Kui kasutaja algatab otsingu, otsitakse sellest indeksist. Otsingutulemuste indekseerimise ja kuvamise eesmärgil registreeritakse lehtede koopiad otsingumootori vahemällu.⁵³

74. Kui kasutaja on sooritanud otsingu, võidakse talle kuvada vahemällu salvestatud allikveebilehe koopia. Kasutaja saab siiski liikuda ka allikveebilehele, näiteks kui ta soovib, et talle kuvataks allikveebilehel olevad pildid. Vahemälu ajakohastatakse sageli, kuid võib tekkida olukordi, kus otsingumootori kuvatav leht ei vasta peremeesserveris asuvatele allikveebilehetele, sest neid on vahepeal muudetud või kustutatud.⁵⁴

75. On ütlematagi selge, et eelmistes punktides kirjeldatud toimingud kujutavad endast allikveebilehtedelt pärit isikuandmete „töötlemist”, mida otsingumootor kopeerib, indekseerib, vahemällu salvestab ja kuvab. Täpsemalt kaasneb nendega niisuguste isikuandmete kogumine, salvestamine, korrastamine ja säilitamine ning võib kaasneda nende kasutamine, üleandmine, levitamine või muul viisil kättesaadavaks tegemine ja ühendamine direktiivi artikli 2 punkti b tähenduses.

48 — Vt direktiivi artikli 2 punkt a, mille kohaselt isikuandmed tähendavad „igasugu[st] teave[t] tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta”. Artikliga 29 loodud töörühm annab oma arvamuses 4/2007 isikuandmete mõiste kohta (WP 136) laia valiku näiteid. Euroopa Kohus kinnitas laialdast tõlgendust kohtuotsuses Lindqvist, punktid 24-27. Vt samuti kohtuotsused Österreichischer Rundfunk jt, punkt 64, ja Satakunnan Markkinapörssi ja Satamedia, punktid 35-37; 16. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-524/06: Huber (EKL 2008, lk I-9705, punkt 43); 7. mai 2009. aasta otsus kohtuasjas C-553/07: Rijkeboer (EKL 2009, lk I-3889, punkt 62); 19. aprilli 2012. aasta otsus kohtuasjas C-461/10: Bonnier Audio jt (punkt 93), ja kohtuotsus Volker und Markus Schecke ja Eifert, punktid 23, 55 ja 56.

49 — Artikliga 29 loodud töörühm meenutab, et „isikuandmeteks peetav info ei pea tingimata sisalduma struktureeritud andmebaasis või failis. Ka elektroonilises dokumendis vabas tekstis sisalduv info võib kvalifitseeruda isikuandmeteks [...]”; vt arvamus 4/2007, lk 8.

50 — Olemas on otsingumootorid või otsingumootorite funktsioonid, mis on suunatud konkreetselt isikuandmetele, mida saab sellistena tuvastada nende kuju (nt sotsiaalkindlustuse numbrid) või koosseisu (ees- ja perekonnanimedele vastavad stringid) põhjal. Vt artikliga 29 loodud töörühma arvamus 1/2008, lk 14. Sellistest otsingumootoritest võib tuleneda erilisi andmekaitseküsimusi, mis ei kuulu käesoleva ettepaneku käsitlusalasse.

51 — Nn orbleheküljed, mis ei sisalda linke teistele veebilehetele, jäävad otsingumootorile siiski ligipääsmatuks.

52 — Ämbliku leitud veebilehed salvestatakse Google'i indeksandmebaasi, mis sorteeritakse otsingusõna kaupa tähestikulises järjekorras, kusjuures igas indeksikirjes salvestatakse nende dokumentide loetelu, kus vastav sõna esineb, ja selle esinemise asukoht tekstis. Teatavaid sõnu, nagu artikleid, asesõnu ja tavalisi adverbide, ja teatavaid üksiknumbreid ja -tähti ei indekseerita. Vt http://www.googleguide.com/google_works.html.

53 — Need Google'i vahemällu salvestatud veebilehete koopiad (n-ö päevapildid) koosnevad HTML-koodist, mitte piltidest, mis tuleb laadida algsest asukohast. Vt Peguera, M., „Copyright Issues Regarding Google Images and Google Cache”, *Google and the Law*, lk 169–202, lk 174.

54 — Harilikult võimaldavad interneti otsingumootorid veebmeisteritel tellida uuendatud veebilehe koopia ajakohastamist vahemällus. Juhised selle tegemiseks leiduvad veebilehel Google Webmaster Tools.

B. „Vastutava töötleja” mõiste

76. Direktiivi artikli 2 punkti d kohaselt on vastutav töötleja⁵⁵ „füüsiline või juriidiline isik, [...] kes määrab üksi või koos teistega kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendid”. Minu arvates on käesolevas asjas keskne küsimus selles, kas ja mil määral hõlmab see määratlus interneti otsingumootoriteenuse osutajat.

77. Kõik menetlusosalised peale Google'i ja Kreeka valitsuse teevad ettepaneku vastata sellele küsimusele jaatavalt, mida võib kergesti põhjendada kui direktiivi grammatilise ja vahest isegi teleoloogilise tõlgenduse loogilist järelemit, arvestades, et arenguga kaasaskäimise eesmärgil sõnastati põhimääratlused direktiivis üldiselt. Minu arvates aga oleks niisuguse lähenemisviisi näol tegu meetodiga, mille puhul täielikult eiratakse seda, et direktiivi sõnastamise ajal ei olnud võimalik arvestada interneti ja sellega seotud mitmesuguste uute nähtuste esilekerkimist.

78. Direktiivi vastuvõtmise ajal oli veeb vaevalt tegelikkuseks saanud ja otsingumootorid olid alles tarkamas. Direktiivi sätetes lihtsalt ei ole arvestatud sellega, et mis tahes maailma kohast on kättesaadaval tohutul hulgal detsentraliseeritult majutatavaid elektroonilisi dokumente ja muid faile, mille sisu saavad kopeerida, analüüsida ja levitada isikud, kellel ei ole mingit seost nende autoritega ega nendega, kes on laadinud need failid interneti ühendatud peremeesserverisse.

79. Meenutan, et kohtuasjas Lindqvist ei järginud Euroopa Kohus mõiste „andmete edastamine kolmandatesse riikidesse” tõlgendamisel maksimalistlikku lähenemisviisi, mille pakkus välja komisjon. Euroopa Kohus märkis, et „[a]rvestades esiteks interneti arengutaset [direktiivi] väljatöötamise ajal ja teiseks seda, et IV peatükis puuduvad interneti kasutamisele kohaldatavad sätted, ei saa eeldada, et ühenduse seadusandja soovis mõistega „andmete edastamine kolmandatesse riikidesse” tulevikus hõlmata andmete sisestamist veebilehele isiku poolt, kes on sellises olukorras nagu B. Lindqvist, isegi kui andmed muutuvad seeläbi kättesaadavaks kolmandates riikides isikutele, kellel on nendega tutvumiseks vajalikud tehnilised vahendid”.⁵⁶ Minu arvates tähendab see seda, et direktiivi tõlgendamisel seoses uute tehnoloogiliste nähtustega, tuleb tasakaalustatud ja mõistliku tulemuse saavutamiseks arvesse võtta proportsionaalsuse põhimõtet, direktiivi eesmäärke ja direktiivis nende saavutamiseks ette nähtud vahendeid.

80. Minu meelest on käesolevas asjas üks põhiküsimusi selles, kas on oluline, et direktiivis on vastutav töötleja määratletud kui isik, kes „määrab [...] kindlaks *isikuandmete* töötlemise eesmärgid ja vahendid” (kohtujuristi kursiiv). Menetlusosalised, kes peavad Google'it vastutavaks töötlejaks, rajavad oma hinnangu vaieldamatule tõsiasi, et interneti otsingumootorit käitav teenuseosutaja määrab kindlaks *andmete* oma tarbeks töötlemise eesmärgid ja vahendid.

81. Kahtlen siiski, kas see viib direktiivi tõepärasele tõlgendamisele olukorras, kus töötlemise objektiks on juhuslikult, valimatult ja pisteliselt isiku- jm andmeid sisaldavad failid. Kas eespool punktis 29 toodud näites mainitud Euroopa õiguse professor määrab kindlaks tema sülearvutisse alla laaditud Euroopa Kohtu otsustes sisalduvate *isikuandmete* töötlemise eesmärgid ja vahendid? Artikliga 29 loodud tööühma järeldus, et „otsingumootoriteenuse kasutajaid võiks rangelt võttes samuti pidada

55 — Näib, et muud direktiivi keeleversioonid peale ingliskeelse, nagu nt prantsus-, saksa-, hispaania-, rootsi- ja hollandikeelne versioon, räägivad mitte *controller*'ist, vaid andmetöötluse eest „vastutavast” üksusest. Mõnes keeleversioonis, nagu soome- ja poolakeelne, on kasutatud neutraalsemaid termineid (soome keeles „rekisterinpitäjä”; poola keeles „administrator danych”).

56 — Kohtuotsus Lindqvist, punkt 68.

vastutavateks töötlejateks”, näitab, kui irratsionaalne on direktiivi pime grammatiline tõlgendamine seoses internetiga.⁵⁷ Euroopa Kohus ei peaks nõustuma tõlgendusega, mis muudab internetis avaldatud isikuandmete vastutavaks töötlejaks sama hästi kui igapähe, kellel on nutitelefon, tahvelarvuti või sülearvuti.

82. Minu arvates põhinevad direktiivi üldine süsteem, enamik keeleversioone ja vastutavale töötlejale sellega kehtestatud kohustused arusaamal *vastutava töötleja vastutusest* töödeldavate *isikuandmete* eest selles mõttes, et *vastutav töötleja* on teadlik teatava, endast isikuandmeid kujutava määratletud liiki info olemasolust ja vastutav töötleja töötleb neid andmeid mingi kavatsusega, mis on seotud nende andmete *kui* isikuandmete töötlemisega.⁵⁸

83. Artikliga 29 loodud tööruhmad märgib õigesti, et „[v]astutava töötleja mõiste on funktsionaalne mõiste, mille eesmärk on jaotada vastutus vastavalt faktilisele mõjule ja mis seega põhineb faktide, mitte vormi analüüsil”.⁵⁹ Edasi märgib artikliga 29 loodud tööruhmad, et „vastutav töötleja peab määrama kindlaks, milliseid andmeid ettenähtud eesmärgil või eesmärkidel töödeldakse”.⁶⁰ Direktiivi materiaalõiguslikud sätted, täpsemalt artiklid 6, 7 ja 8 põhinevad minu arvates eeldusel, et vastutav töötleja teab, mida ta asjassepuutuvate isikuandmetega teeb, ehk on teadlik, missuguseid isikuandmeid ta töötleb ja miks. Teisisõnu, töödeldavates andmetes peab ta nägema teatavas semantiliselt asjakohases mõttes isikuandmeid, st „teavet tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta”, mitte pelgalt arvutikoodi.⁶¹

C. Interneti otsingumootoriteenuse osutaja ei ole kolmandate isikute allikveebilehtedel avaldatud isikuandmete „vastutav töötleja”

84. Interneti otsingumootoriteenuse osutaja, kes pelgalt pakub info leidmise vahendit, ei rakenda kontrolli kolmandate isikute veebilehtedel olevate isikuandmete suhtes. See teenuseosutaja on isikuandmete olemasolust „teadlik” ainult kui statistilisest faktist, et tõenäoliselt sisaldavad veebilehed isikuandmeid. Allikveebilehete „kammimises”, analüüsimises ja indekseerimises seisneva tööluse käigus ei ilmne isikuandmeid mingil erilisel viisil.

85. Sel põhjusel pean artikliga 29 loodud tööruhmad lähenemisviisi piisavaks, sest sellega püütakse eristada otsingumootorite täiesti passiivseid ja vahendavaid funktsioone olukordadest, kus nende tegevus kujutab endast tegeliku kontrolli rakendamist töödeldavate isikuandmete suhtes.⁶² Täielikkuse huvides tuleb lisada, et küsimus, kas isikuandmed on saanud avalikuks⁶³ või on avaldatud kolmandate isikute allikveebilehtedel õiguspäraselt, ei ole direktiivi kohaldamise suhtes oluline.⁶⁴

57 — Artikliga 29 loodud tööruhmad arvamus 1/2008, lk 14, 17. joonealune märkus. Selle arvamus kohaselt jääks kasutajate funktsioon harilikult väljapoole andmekaitse direktiivi kohaldamisala kui „isiklik tegevus”. Minu arvates ei pea see eeldus paika. Tüüpiliselt kasutavad internetikasutajad otsingumootoreid ka tegevuses, mis ei ole isiklik, näiteks töö, õpingute, majandustegevuse või vabasektori tegevusega seotud eesmärkidel.

58 — Artikliga 29 loodud tööruhmad toob oma arvamus 4/2007 arvukaid näiteid isikuandmete mõiste ja töötlemise kohta, sealhulgas vastutava töötleja kohta, ning mulle näib, et kõikides toodud näidetes on see tingimus täidetud.

59 — Artikliga 29 loodud tööruhmad arvamus 1/2010, lk 9.

60 — *Ibidem*, lk 14.

61 — Dammann and Simitis (lk 120) märgivad, et automatiseeritud vahendite abil töötlemine peab mitte üksnes puudutama kandjat, kuhu andmed salvestatakse (*Datenträger*), vaid ka olema andmetega seotud nende semantilises ehk sisulises mõttes. Minu arvates on kriitiliselt oluline, et isikuandmed oleksid direktiivi mõttes „teave”, st semantiliselt asjakohane sisu.

62 — Artikliga 29 loodud tööruhmad arvamus 1/2008, lk 14.

63 — Kohtuotsus Lindqvist, punkt 27.

64 — Kohtuotsus Satakunnan Markkinapörssi ja Satamedia, punkt 37.

86. Interneti otsingumootoriteenuse osutajal ei ole suhet isikuandmeid sisaldada võivate kolmandate isikute veebilehtede sisuga. Pealegi, kuna otsingumootor töötab veebilehtede koopiatega, mida tema „kammimisfunktsioon” on välja võtnud ja kopeerinud, ei ole teenuseosutajal vahendeid peremeesserverites paikneva info muutmiseks. Info leidmise vahendi pakkumine ei tähenda kontrolli sisu suhtes. See isegi ei võimalda interneti otsingumootoriteenuse osutajal eristada direktiivi tähenduses isikuandmeid, mis on seotud tuvastatava elava füüsilise isikuga, muudest andmetest.

87. Käesolevas asjas tugineksin põhimõttele, mida on väljendatud direktiivi põhjenduses 47. Selles on märgitud, et telekommunikatsiooni või elektronposti kaudu edastatavate isikuandmeid sisaldavate sõnumite vastutavaks töötlejaks on sõnumi *koostanud isik*, mitte edastusteenust pakkuv isik. See põhjendus, nagu ka e-kaubanduse direktiivi 2000/31 (artiklites 12, 13 ja 14) sätestatud vastutuserandid, on rajatud õiguspõhimõttele, mille kohaselt automaatset, tehnilist ja passiivset laadi suhe elektrooniliselt säilitatava või edastatava sisuga ei anna kontrolli selle üle ega vastutust selle eest.

88. Artikliga 29 loodud töörühm on rõhutanud, et ennekõike on vastutava töötleja mõiste eesmärk kindlaks määrata, kes vastutab andmekaitsenormide täitmise eest, ja jaotada see vastutus sinna, kus *kohas* avaldatakse faktilist mõju.⁶⁵ Nimetatud töörühma sõnul „[nõuab] proportsionaalsuse põhimõte, et niivõrd, kui otsingumootoriteenuse osutaja tegutseb ainult vahendajana, ei tuleks teda pidada toimuva, sisuga seotud isikuandmete töötlemise osas peamiseks vastutavaks töötlejaks. Sel juhul on isikuandmete peamiseks vastutavateks töötlejateks info andjad”.⁶⁶

89. Minu arvates ei saa interneti otsingumootoriteenuse osutaja õiguslikult ega ka tegelikult täita direktiivi artiklites 6, 7 ja 8 sätestatud vastutava töötleja kohustusi seoses isikuandmetega allikveebilehtedel, mida majutavad kolmandate isikute serverid. Sellepärast eeldab mõistlik direktiivi tõlgendamine, et seda teenuseosutajat üldiselt ei peetagi selles olukorras olevaks.⁶⁷

90. Vastupidine arvamus tähendaks, et interneti otsingumootorid on liidu õigusega vastuolus – ja sellist järeldust peaksin ma absurdseks. Nimelt kui pidada interneti otsingumootoriteenuste osutajaid kolmandate isikute allikveebilehtedel olevate isikuandmete vastutavateks töötlejateks ja kui ükski nendest veebilehtedest sisaldaks direktiivi artiklis 8 viidatud „andmete eriliike” (nt isikuandmeid poliitiliste vaadete või usuliste veendumuste kohta või andmeid üksikisikute tervise või suguelu kohta), muutuks interneti otsingumootoriteenuse osutaja tegevus automaatselt õigusvastaseks, kui nimetatud artiklis ette nähtud ranged tingimused selliste andmete töötlemiseks ei ole täidetud.

D. Asjaolud, mille korral interneti otsingumootoriteenuse osutaja on „vastutav töötleja”

91. On selge, et otsingumootori indeks, kus märksõnad on seostatud asjakohaste internetiaadressidega, on interneti otsingumootoriteenuse osutaja kontrolli all. Teenuseosutaja määrab kindlaks indeksi ülesehituse ja võib tehniliselt blokeerida teatavaid otsingutulemusi, näiteks jättes otsingutulemustes kuvamata teatavate riikide või domeenidega seotud internetiaadressid.⁶⁸ Peale selle on indeks interneti otsingumootoriteenuse osutaja kontrolli all selles mõttes, et tema otsustab, kas allikveebilehte puudutavast välistuskoodist⁶⁹ peetakse kinni või mitte.

65 — Artikliga 29 loodud töörühma arvamus 1/2010, lk 4 ja 9.

66 — Artikliga 29 loodud töörühma arvamus 1/2008, lk 14.

67 — Artikliga 29 loodud töörühma arvamus 1/2008, lk 14, on siiski lisatud, et see, mil määral tal on kohustus isikuandmeid eemaldada või sulgeda, võib sõltuda asjaomasel liikmesriigis üldisest lepinguvälisest kahju reguleerivast õigusest ja vastutusega seotud normidest. Mõnes liikmesriigis on siseriiklikes õigusaktides ette nähtud „teatamise ja kõrvaldamise” kord, mida interneti otsingumootoriteenuse osutaja peab vastutuse vältimiseks järgima.

68 — Ühe autori sõnul tegeleb Google niisuguse filtreerimisega peaaegu kõikides riikides nt seoses intellektuaalomandiõiguste rikkumistega. Ameerika Ühendriikides on filtreeritud saientoloogia suhtes kriitilist teavet. Prantsusmaal ja Saksamaal filtreerib Google otsingutulemusi, mis on seotud „natsiteemaliste mälestusväärsustega, holokaustiteijatatega, valge rassi ülimuslikkusega ja veebisaitidega, mis teevad demokraatliku põhiseaduskorra vastast propagandat”. Muid näiteid vt Friedmann, D., „Paradoxes, Google and China: How Censorship can Harm and Intellectual Property can Harness Innovation”, *Google and the Law*, lk 303–327, lk 307.

69 — Vt punkt 41 eespool.

92. Seevastu interneti otsingumootori vahemälu ei saa pidada teenuseosutaja kontrolli all olevaks, sest see vahemälu on sisustatud täiesti tehniliste ja automaatsete protsesside tulemusel, millega on loodud peegeldus „kammitud” veebilehtedel olnud tekstiandmetest, välja arvatud indekseerimisest ja arhiveerimisest välja jäetud andmed. On huvitav, et mõned liikmesriigid näivad olevat kehtestanud otsingumootorite vastutuse osas erilised horisontaalsed erandid, mis on e-kaubanduse direktiivis 2000/31 ette nähtud teatavate infoühiskonna teenuste osutajate jaoks.⁷⁰

93. Mis aga puudutab vahemälu sisu, olen arvamusel, et otsusega mitte pidada kinni veebilehte puudutavatest välistuskoodidest⁷¹ kaasneb direktiivi tähenduses kontroll selliste isikuandmete suhtes. Sama kehtib olukordades, kus interneti otsingumootoriteenuse osutaja ei ajakohasta oma vahemälu veebilehte, kuigi on veebisaidilt sellise palve saanud.

E. Interneti otsingumootoriteenuse osutaja kohustused „vastutava töötajana”

94. On ilmne, et kui interneti otsingumootoriteenuse osutajat saab pidada „vastutavaks töötajaks”, peab ta täitma direktiivis ette nähtud kohustusi.

95. Mis puudutab kriteeriume seoses andmetöötluse õiguspäraseks muutmiseks ilma andmesubjekti nõusolekuta (direktiivi artikli 7 punkt a), näib olevat ilmne, et interneti otsingumootoriteenuste pakkumise kui sellisega taotletakse õigustatud huvide elluviimist, nimelt: 1) info muutmist internetikasutajatele hõlpsamini kättesaadavaks, 2) internetti laaditud info leviku tõhustamist ja 3) mitmesuguste infoühiskonna teenuste võimaldamist, mida pakub interneti otsingumootoriteenuse osutaja ja mis on otsingumootori suhtes abistava funktsiooniga, nagu näiteks märksõnadele vastav reklaam. Need kolm eesmärki on seotud vastavalt kolme põhiõigusega, mida harta kaitseb, nimelt teabe- ja sõnavabadus (mõlemad artiklis 11) ja ettevõtlusvabadus (artikkel 16). Nii viib interneti otsingumootoriteenuse osutaja internetis kättesaadavaks tehtud andmeid, sealhulgas isikuandmeid töödeldes ellu õigustatud huve direktiivi artikli 7 punkti f tähenduses.

96. Vastutava töötajana peab interneti otsingumootoriteenuse osutaja täitma direktiivi artiklis 6 sätestatud nõudeid. Sealhulgas peavad isikuandmed olema piisavad ja ajakohased ja mitte ületama selle otstarbe piire, mille tarvis neid kogutakse ja/või hiljem töödeldakse, samuti olema ajakohased, mitte nende kogumise eesmärki arvestades vananenud. Peale selle tuleb kaaluda „vastutava töötaja” või kolmandate isikute, kelle huvides andmeid töödeldakse, ning andmesubjekti huve.

97. Põhikohtuasjas nõuab andmesubjekt, et Google'i indeksisse ei hõlmataks tema eesnime ja perekonnanimesid koos nende ajalehekülgede internetiaadressidega, millel kuvatakse isikuandmed, mille varjamist ta soovib. Tõepoolest kasutatakse isikute nimesid märksõnadena ning need salvestatakse märksõnadena otsingumootorite indeksitesse. Siiski ei piisa füüsilise isiku *otseseks* tuvastamiseks internetis harilikult nimest kui sellisest, sest maailmas on mitmeid, isegi tuhandeid või miljoneid samanimelisi või sama eesnime(de) ja perekonnanimega isikuid.⁷² Sellegipoolest eeldan, et enamikul juhtudel võimaldab eesnime ja perekonnanime kombinatsioon otsingus füüsilise isiku *kaudset* tuvastamist direktiivi artikli 2 punkti a tähenduses, sest otsingumootori indeksis avaldub otsingutulemustes piiratud hulk linke, mis võimaldavad internetikasutajal eristada samanimelisi isikuid.

70 — Esimene aruanne [e-kaubanduse direktiivi 2000/31] kohaldamise kohta, KOM(2003) 702 lõplik, lk 13, 69. joonealune märkus, ja artikliga 29 loodud töörühma aramus, lk 13, 16. joonealune märkus.

71 — Vt punkt 41 eespool.

72 — Võimalus tuvastada isik tema nime põhjal sõltub kontekstist. Levinud nimi ei pruugi isikut internetis individualiseerida, kuid teeb seda kindlasti näiteks kooliklassis. Isikuandmete arvutitöötluses antakse isikule harilikult unikaalne identifitseerimistunnus, et hoida ära kahe isiku segajamine. Tüüpilised seesuguste tunnuste näited on sotsiaalkindlustuse numbrid. Vt selle kohta artikliga 29 loodud töörühma arvamused 4/2007, lk 13 ja 1/2008, lk 9, 11. joonealune märkus.

98. Otsingumootori indeksis seostatakse nimed ja muud otsisõnana kasutatavad tunnused ühe või mitme lingiga, mis viivad veebilehtedele. Niivõrd kui link on õige, st lingitud veebilehel tegelikult esineb või on esinenud otsisõnale vastavad andmed, vastab selline indeks minu arvates piisavuse, asjakohasuse, proportsionaalsuse, täpsuse ja täielikkuse kriteeriumidele, mis on ette nähtud direktiivi artikli 6 punktides c ja d. Ka artikli 6 punktides d ja e viidatud ajaliste aspektidega (isikuandmete ajakohasus ja isikuandmete mitte säilitamine kauem kui vaja) seotud küsimusi tuleks käsitleda kõnealuse töötlemise, s.o teabe leidmise teenuse osutamise seisukohast, mitte kui allikveebilehete sisuga seotud küsimust.⁷³

F. Järeldus teise rühma küsimuste kohta

99. Sellest põhjenduskäigust lähtudes asun seisukohale, et siseriiklik andmekaitseasutus ei saa nõuda interneti otsingumootoriteenuse osutajalt info indeksist eemaldamist, välja arvatud juhtudel, kui see teenuseosutaja ei ole pidanud kinni välistuskoodidest⁷⁴ või ei ole täitnud veebisaidilt lähtunud palvet vahemälu sisu ajakohastamiseks. See stsenaarium ei näi käesoleva eelotsusetaotluse puhul asjasse puutuvat. Võimalik „teatamise ja kõrvaldamise kord” (*notice and take down procedure*)⁷⁵ seoses õigusvastase või sündsusetu sisuga linkide või allikveebilehetelega on siseriikliku õiguse küsimus seoses tsiviilvastutusega muudel alustel kui isikuandmete kaitse.⁷⁶

100. Nendel põhjendustel teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata teisele küsimuste rühmale nii, et eelotsusetaotluses näidatud asjaoludel „töötleb” interneti otsingumootoriteenuse osutaja isikuandmeid direktiivi artikli 2 punkti b tähenduses. Siiski ei saa sellist teenuseosutajat pidada niisuguste isikuandmete „vastutavaks töötlejaks” direktiivi artikli 2 punkti d tähenduses, välja arvatud eespool selgitatud erandi korral.

VII. Kolmas küsimus, mis on seotud andmesubjekti võimaliku „õigusega olla unustatud”

A. Sissejuhatavad märkused

101. Kolmas eelotsuse küsimus on asjakohane üksnes siis, kui Euroopa Kohus ei nõustu minu eespool kirjeldatud järeldusega, et Google’it ei tule üldiselt pidada direktiivi artikli 2 punkti d tähenduses „vastutavaks töötlejaks”, või niivõrd, kui Euroopa Kohus nõustub minu väitega, et on olukordi, kus niisugust interneti otsingumootoriteenuse osutajat nagu Google võiks pidada selles olukorras olevaks. Muudel juhtudel on järgnev ettepaneku osa liigne.

102. Igal juhul soovib siseriiklik kohus kolmandas küsimuses teada, kas direktiivi artikli 12 punktiga b ette nähtud õigus andmete kustutamisele või sulgemisele ja direktiivi artikli 14 punktiga a ette nähtud vastuväidete esitamise õigus laienevad nii, et andmesubjekt saab ise pöörduda interneti otsingumootoriteenuse osutaja poole, et takistada andmesubjekti isikuga seotud, kolmandate isikute veebilehtedel avaldatud info indekseerimist. Seda tehes soovib andmesubjekt, et internetikasutajad ei saaks tutvuda infoga, mis võib olla kahjustav, või väljendab soovi, et see info unustataks, isegi kui

73 — Siiski on huvitav täheldada, et Euroopa Inimõiguste Kohus on seoses valitsusasutuste säilitatavate andmetega märkinud, et „siseriikliku õigusega tuleks iseäranis tagada, et niisugused andmed on asjakohased ega ületa selle otstarbe piire, mille tarvis neid säilitatakse; ja neid säilitatakse kujul, mis ei võimalda andmesubjektide identifitseerimist kauem kui on vaja selleks otstarbeks, milleks neid andmeid säilitatakse” (vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 4. detsembri 2008. aasta otsus S. ja Marper vs. Ühendkuningriik, avaldused nr 30562/04 ja nr 30566/04, *Recueil des arrêts et décisions* 2008, punkt 103; vt samuti Euroopa Inimõiguste Kohtu 20. septembri 2005. aasta otsus Segerstedt-Wiberg jt vs. Rootsi, avaldus nr 62332/00, *Recueil des arrêts et décisions* 2006-VII, punkt 90). Siiski on Euroopa Inimõiguste Kohus konventsiooni artikli 10 kontekstis samamoodi tunnustanud õigust sõnavabadusele, „interneti olulist panust uudiste ja teabe säilitamisele ja kättesaadavaks tegemisele” (Euroopa Inimõiguste Kohtu 10. juuni 2009. aasta otsus Times Newspapers Ltd vs. Ühendkuningriik (nr 1 ja 2), avaldused nr 23676/03, 3002/03 ja 23676/03, *Recueil des arrêts et décisions* 2009, punkt 45).

74 — Vt punkt 41 eespool.

75 — Vrd e-kaubanduse direktiivi artikkel 14.

76 — Artikliga 29 loodud töörühma arvamus 1/2008, lk 14.

kõnealuse info on õiguspäraselt avaldanud kolmandad isikud. Teisisõnu küsib siseriiklik kohus sisuliselt seda, kas „õigus olla unustatud” võib põhineda direktiivi artikli 12 punktil b ja artikli 14 punktil a. See on esimene küsimus, mida käsitleb järgnev analüüs, mis põhineb nende sätete sõnastusel ja eesmärkidel.

103. Kui ma järeldan, et direktiivi artikli 12 punkt b ja artikli 14 punkt a ise seda kaitset ei võimalda, siis kaalun seejärel, kas selline tõlgendus on hartaga kooskõlas.⁷⁷ Selleks on vaja kaaluda artiklis 8 sätestatud õigust isikuandmete kaitsele, artiklis 7 sätestatud õigust era- ja perekonnaelu austamisele, artikliga 11 kaitstud sõna- ja teabevabadust (mõlemat seoses veebilehtede avaldajate sõnavabadusega ja internetikasutajate vabadusega saada teavet) ning artiklis 16 sätestatud ettevõtlusvabadust. Artiklites 7 ja 8 sätestatud andmesubjektide õigused tuleb kõrvutada andmeid levitada või nendega tutvuda soovijate õigustega, mida kaitsevad artiklid 11 ja 16.

B. Kas direktiivis sätestatud õigused andmete parandamisele, kustutamisele ja sulgemisele ning õigus esitada vastuväiteid võrduvad andmesubjekti õigusega „olla unustatud”?

104. Direktiivi artikli 12 punktis b sätestatud õigused andmete parandamisele, kustutamisele ja sulgemisele puudutavad selliseid andmeid, mille töötlemine ei vasta direktiivi sätetele, *eelkõige* seetõttu, et andmed on ebatäielikud või ebaõiged (kohtujuristi kursiiv).

105. Eelotsusetaotluses on tunnistatud, et asjassepuutuvatel veebilehtedel olevat infot ei saa pidada ebatäielikuks ega ebaõigeks. Samuti ei väideta, nagu võiks sellisena kirjeldada Google'i indeksit või tema vahemälu sisu. Seetõttu tekib direktiivi artikli 12 punktis b ette nähtud õigus andmete parandamisele, kustutamisele või sulgemisele üksnes siis, kui see, kuidas Google töötleb kolmandate isikute allikveebilehtedelt pärit isikuandmeid, on direktiiviga vastuolus muudel põhjustel.

106. Direktiivi artikli 14 punkt a kohustab liikmesriike andma andmesubjektile õiguse esitada mis tahes ajal konkreetse olukorraga seotud õigustatud ja veenvatel põhjustel vastuväiteid teda käsitlevate andmete töötlemise suhtes, kui siseriiklikes õigusaktides ei ole sätestatud teisiti. See kehtib eriti direktiivi artikli 7 punktides e ja f sätestatud juhtudel, st kui töötlemine on vajalik üldistes huvides või vastutava töötleja või kolmandate isikute õigustatud huvide elluviimiseks. Peale selle vastavalt artikli 14 punkti a kohaselt ei tohi „vastutav töötleja kõnealuseid andmeid edasi töödelda”, kui vastuväide on õigustatud.

107. Olukordades, kus interneti otsingumootoriteenuse osutajaid peetakse isikuandmete töötlemisel vastutavateks töötlejateks, kohustab direktiivi artikli 6 lõige 2 neid kaaluma andmete vastutava töötleja huve või nende kolmandate isikute huve, kelle huvides andmeid töödeldakse, võrreldes andmesubjekti huvidega. Nagu Euroopa Kohus kohtuasjas ASNEF ja FECEMD märkis, on sellisel tasakaalustamisel oluline, kas kõnealused andmed juba sisalduvad avalikkusele kättesaadavates allikates või mitte.⁷⁸

108. Olen siiski, nagu peaaegu kõik käesolevas asjas oma kirjalikud seisukohad esitanud menetlusosalised, seisukohal, et direktiivis ei ole ette nähtud üldist õigust olla unustatud, mille kohaselt andmesubjektile on õigus piirata või lõpetada selliste isikuandmete levitamist, mida ta peab kahjulikuks või tema huve kahjustavaks. Andmesubjekti nõusolekuta andmete töötlemise korral tuleb kohaldada selliseid kriteeriume nagu töötlemise eesmärk ja sellega teenitavad huvid võrrelduna andmesubjekti omadega, mitte andmesubjekti subjektiivseid eelistusi. Subjektiivne eelistus üksi ei kujuta endast direktiivi artikli 14 punkti a tähenduses õigustatud ja veenvat huvi.

77 — Sellise lähenemisviisi arendas Euroopa Kohus välja kohtuotsuses *McB*, punktid 44 ja 49.

78 — 24. novembri 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades *C-468/10* ja *C-469/10*: *ASNEF* ja *FECEMD* (EKL 2011, lk I-12181, punktid 44 ja 45). Euroopa Inimõiguste Kohus on märkinud, et isikuandmete avaldamisega mujal lõpeb ülekaalukas huvi konfidentsiaalsuse kaitse vastu, vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 16. detsembri 2010. aasta otsus *Aleksei Ovtšinnikov vs. Venemaa*, avaldus nr 24061/04, punkt 49.

109. Isegi kui Euroopa Kohus järeldab, et interneti otsingumootoriteenuse osutajad olid kolmandate isikute allikveebilehtedel olevate isikuandmete vastutavad töötledjad – mida nad ei olnud –, ei oleks andmesubjektil ikkagi absoluutset „õigust olla unustatud”, millele ta saaks nende teenuseosutajate vastu tugineda. Teenuseosutaja aga peaks seadma end allikveebilehe avaldaja olukorda ja kontrollima, kas isikuandmete levitamist sellel lehel saab käesoleval ajal pidada direktiivi tähenduses seaduslikuks ja õigustatuks. Teisisõnu, teenuseosutaja peaks loobuma oma funktsioonist vahendajana kasutaja ja avaldaja vahel ning võtma vastutuse allikveebilehe sisu eest ja vajaduse korral seda sisu tsenseerima, takistades või piirates sellele juurdepääsemist.

110. Täielikkuse huvides on kasulik meenutada, et komisjoni ettepanekus andmekaitse üldmääruse vastuvõtmiseks on artiklis 17 ette nähtud õigus olla unustatud. See ettepanek näib aga olevat tekitanud olulist vastuseisu ja on mõeldud mitte olemasolevat õigust kodifitseerima, vaid oluliseks õiguslikuks uuenduseks. Seetõttu näib, et see ei mõjuta eelotsuse küsimusele antavat vastust. On siiski huvitav, et ettepaneku artikli 17 lõikes 2 on ette nähtud, et „kui [...] vastutav töötledja on isikuandmed avalikustanud, peab ta enda avaldatud andmete suhtes võtma tarvitusele kõik mõistlikud abinõud, [...] et teavitada kõnealuseid andmeid töötlevaid kolmandaid isikuid sellest, et andmesubjekt taotleb neilt kõnealustele andmetele osutavate linkide ning andmekoopiate ja -korduste kustutamist”. Näib, et selles tekstis on peetud interneti otsingumootoriteenuse osutajaid pigem kolmandateks isikuteks kui omaette vastutavateks töötledjateks.

111. Sellest lähtudes järeldan, et direktiivi artikli 12 punkt b ega direktiivi artikli 14 punkt a ei anna õigust olla unustatud. Asun nüüd kaaluma, kas nende sätete selline tõlgendamine on hartaga kooskõlas.

C. Vaidlusalused põhiõigused

112. Harta artikkel 8 tagab igapähele õiguse tema isikuandmete kaitsele. Selliseid andmeid tuleb töödelda asjakohaselt ning kindlaksmääratud eesmärkidel ja asjaomase isiku nõusolekul või muul seaduses ettenähtud õiguslikul alusel. Igapähel on õigus tutvuda tema kohta kogutud andmetega ja nõuda nende parandamist. Nende sätete täitmist kontrollib sõltumatu asutus.

113. Minu arvates rõhutab see põhiõigus, mis kujutab endast Euroopa Liidu ja Euroopa Nõukogu sellekohase *acquis'* uuesti sõnastamist, isikuandmete kaitse tähtsust, kuid ei lisa sellisena mingeid olulisi uusi asjaolusid seoses direktiivi tõlgendamisega.

114. Harta artikli 7 kohaselt on igapähel õigus sellele, et austataks tema era- ja perekonnaelu, kodu ja edastatavate sõnumite saladust. Seda sätet, mis on sisult identne Roomas 4. novembril 1950 alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „konventsioon”) artikliga 8, tuleb igati arvesse võtta direktiivi asjakohaste sätete tõlgendamisel, mis nõuavad, et liikmesriigid kaitseksid *eelkõige* õigust eraelu puutumatussele.

115. Meenutaksin, et konventsiooni kontekstis kuuluvad selle artikli 8 kohaldamisalasse ka isikuandmete kaitsega seotud küsimused. Sel põhjusel ja kooskõlas harta artikli 52 lõikega 3 on nii harta artikli 7 tõlgendamisel kui ka direktiivi kohaldamisel kooskõlas harta artikliga 8 asjakohane Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika konventsiooni artikli 8 kohta.

116. Kohtuasjas Niemietz järeltas Euroopa Inimõiguste Kohus, et üksikisiku erialane ja majandustegevus võib kuuluda konventsiooni artikliga 8 kaitstavasse eraelu sfääri.⁷⁹ Nimetatud kohtu edaspidises praktikas on seda käsitusviisi kohaldatud.

117. Peale selle järeltas Euroopa Kohus oma otsuses Volker und Markus Schecke ja Eifert,⁸⁰ et „harta artiklitega 7 ja 8 tunnustatud õigus eraelu puutumatusete isikuandmete töötlemisel [puudutab] *igasugust* [kohtujuristi kursiiv] teavet tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta [ja] piirangud, mida võib õiguspäraselt seada isikuandmete kaitse õigusele, vastavad piirangutele, mis on [konventsiooni] artikli 8 raames lubatavad”.

118. Kohtuotsusest Volker und Markus Schecke ja Eifert järeltan, et hartakohane eraelu kaitse hõlmab isikuandmete töötlemise osas igasugust üksikisikuga seotud teavet olenemata sellest, kas ta tegutseb täielikult eraelu sfääris või ettevõtjana või näiteks poliitikuna. Arvestades, et isikuandmete ja nende töötlemise mõisted on liidu õiguses laialt määratletud, näib eespool mainitud kohtupraktikaga kooskõlas olevat see, et füüsilist isikut puudutav mis tahes kommunikatsiooniakt, milles kasutatakse automatiseeritud vahendeid, nagu telekommunikatsioon, elektronpost või sotsiaalmeedia, kujutab endast selle põhiõiguse riivet, mis vajab õigustust.⁸¹

119. Punktis 75 järeltasin, et interneti otsingumootoriteenuse osutaja tegeleb kolmandate isikute allikveebilehtedel kuvatavate isikuandmete töötlemisega. Seega tuleneb Euroopa Kohtu otsusest Volker und Markus Schecke ja Eifert, et olenemata sellest, kuidas tema funktsiooni direktiivi kohaselt liigitatakse, on riivatud asjaomaste andmesubjektide harta artiklist 7 tulenevat õigust eraelu puutumatusetele. Konventsiooni ja harta kohaselt peab igasugune kaitstud õiguse riive põhinema seadusel ning olema demokraatlikus ühiskonnas vajalik. Käesolevas asjas ei ole tegu õigustust vajava riivamisega ametiasutuste poolt, vaid küsimusega selle kohta, millises ulatuses saab sallida riivamist eraõiguslike isikute poolt. Selle piirid on direktiivis sätestatud ja seega põhinevad need seadusel, nagu konventsioon ja harta nõuavad. Seega puudutab direktiivi tõlgendamine just piiranguid, mis on seatud andmete töötlemisele eraõiguslike isikute poolt, arvestades hartat. Sellest tuleneb küsimus, kas liidul ja liikmesriikidel on positiivne kohustus rakendada interneti otsingumootoriteenuste osutajate kui eraõiguslike isikute vastu õigust olla unustatud.⁸² See omakorda viib küsimuseni, mis puudutavad harta artiklite 7 ja 8 riivamise õigustatust ning suhet konkureerivate sõna- ja teabevabaduse ja ettevõtlusvabadusega.

79 — Euroopa Inimõiguste Kohtu 16. detsembri 1992. aasta otsus Niemietz vs. Saksamaa, A-seeria nr 251 B, punkt 29; Euroopa Inimõiguste Kohtu (suurkoda) 16. veebruari 2000. aasta otsus Amann vs. Šveits, avaldus nr 27798/95, *Recueil des arrêts et décisions* 2000-II, punkt 65; ja Euroopa Inimõiguste Kohtu (suurkoda) 4. mai 2000. aasta otsus Rotaru vs. Rumeenia, avaldus nr 28341/95, *Recueil des arrêts et décisions* 2000-v, punkt 43.

80 — Kohtuotsuse punkt 52.

81 — Seevastu Euroopa Inimõiguste Kohus on keeldunud andmast positiivset määratlust mõistele „eraelu”. Euroopa Inimõiguste Kohtu sõnul on eraelu lai mõiste, mida ei saa ammendavalt määratleda (vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 25. märtsi 1993. aasta otsus Costello-Roberts vs. Ühendkuningriik, A-seeria nr 247-C, punkt 36).

82 — Seoses riigi positiivsete kohustustega tegutseda eraelu puutumatusete kaitseks, kui eraõiguslikud isikud seda rikuvad, ja vajadusega tasakaalustada iga seesugune kohustus viimati nimetatute sõnavabadusega, vt nt Euroopa Inimõiguste Kohtu 24. juuni 2004. aasta otsus Von Hannover vs. Saksamaa, avaldus nr 59320/00, *Recueil des arrêts et décisions* 2004-VI ja 18. aprilli 2013. aasta otsus Agejevid vs. Venemaa, avaldus nr 7075/10.

D. Sõnavabadus ja teabevabadus ning ettevõtlusvabadus

120. Käesolev kohtuasi puudutab mitmes aspektis sõna- ja teabevabadust, mis on sätestatud konventsiooni artiklile 10 vastavas harta artiklis 11. Artikli 11 lõikes 1 on ette nähtud, et „[i]gäihel on õigus sõnavabadusele. See õigus kätkeb arvamusevabadust ning vabadust saada ja levitada teavet ja ideid avaliku võimu sekkumiseta ning sõltumata riigipiiridest”.⁸³

121. Internetikasutajate õigust otsida ja saada internetis kättesaadavaks tehtud teavet kaitseb harta artikkel 11.⁸⁴ See puudutab nii allikveebilehtedel olevat kui ka interneti otsingumootorites antavat teavet. Nagu olen juba maininud, on internet revolutsiooniliselt muutnud juurdepääsu igasugusele infole ja selle info levitamist ning teinud võimalikuks uued isikutevahelise side ja sotsiaalse suhtluse vormid. Minu arvates väärib põhiõigus teabele liidu õiguses erilist kaitset, arvestades mujal asuvate autoritaarsete režiimide üha kasvavat kalduvust piirata pääsu internetti või tsenseerida seal kättesaadavaks tehtud sisu.⁸⁵

122. Niisamuti kaitseb harta artikkel 11 veebilehtede avaldajaid. Sisu kättesaadavaks tegemine internetis kujutab sellisena endast sõnavabaduse teostamist,⁸⁶ seda enam, kui avaldaja on linkinud oma veebilehe teiste veebilehtedega ja ei ole seadnud otsingumootoritele piiranguid selle indekseerimisel ja arhiveerimisel, seeläbi väljendades soovi, et see sisu laialt leviks. Veebis avaldamine on üksikisikute jaoks vahend osaleda aruteludes või levitada omaenda või teiste poolt internetti laaditud sisu.⁸⁷

123. Käesolev eelotsusetaotlus puudutab eeskätt selliseid isikuandmeid, mis on avaldatud ajalehe arhiivis. Kohtuasjas *Times Newspapers Ltd vs. Ühendkuningriik* (nr 1 ja 2) märkis Euroopa Inimõiguste Kohus, et internetiarhiivid aitavad oluliselt kaasa uudiste ja teabe säilitamisele ja kättesaadavaks tegemisele. „Sellised arhiivid kujutavad endast olulist hariduse ja ajaloouringute allikat, eriti kuna need on üldsusele hõlpsasti kättesaadavad ja üldjuhul tasuta. [...] Riikidele konkureerivate õiguste tasakaalustamiseks antud kaalutlusruum on tõenäoliselt laiem siis, kui kõne all on minevikusündmusi, mitte päevakajalisi sündmusi puudutavate uudiste arhiivid. Ajakirjanduse kohustus tegutseda kooskõlas vastutustundliku ajakirjanduse põhimõtetega, tagades avaldatava ajaloolise, mitte kaduva teabe *täpsuse* [kohtujuristi kursiiv], on tõenäoliselt rangem siis, kui materjali ei ole vaja kiiresti avaldada.”⁸⁸

124. Kommertseesmärgil tegutsevad interneti otsingumootoriteenuse osutajad osutavad teabe leidmise teenuseid majandustegevuse kontekstis, et saada tulu märksõnadele vastavast reklaamist. Sellest tulenevalt on tegu ettevõtlusega, mille vabadust on kooskõlas liidu õiguse ja siseriikliku õigusega tunnustatud harta artiklis 16.⁸⁹

83 — Euroopa Inimõiguste Kohtu 7. detsembri 1976. aasta otsus *Handyside vs. Ühendkuningriik*, A-seeria nr 24, punkt 49; Euroopa Inimõiguste Kohtu 24. mai 1988. aasta otsus *Müller jt vs. Šveits*, A-seeria nr 133, punkt 33; Euroopa Inimõiguste Kohtu 26. septembri 1995. aasta otsus *Vogt vs. Saksamaa*, A-seeria nr 323, punkt 52, ja Euroopa Inimõiguste Kohtu (suurkoda) 12. veebruari 2008. aasta otsus *Guja vs. Moldova*, avaldus nr 14277/04, *Recueil des arrêts et décisions* 2008, punkt 69. Vt samuti Euroopa Kohtu 6. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-274/99 P: *Connolly vs. komisjon* (EKL 2001, lk I-1611, punkt 39) ja kohtujurist Kokott'i 8. mai 2008. aasta ettepanek kohtuasjas *Satakunnan Markkinapörssi ja Satamedia*, punkt 38.

84 — 16. veebruari 2012. aasta otsus kohtuasjas C-360/10: *SABAM vs. Netlog* (punkt 48).

85 — Ühinenud Rahvaste Organisatsioon, Inimõiguste Nõukogu, Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, Frank La Rue (dokument A/HRC/17/27), 16. mai 2011.

86 — Kohtuotsus *Satakunnan Markkinapörssi ja Satamedia*, punkt 60.

87 — Siinkohal tuleks meenutada, et direktiivi artiklis 9 ajakirjanduse suhtes sätestatud erand on kohaldatav „mitte ainult meediaettevõtjate suhtes, vaid ka kõikide ajakirjandusega tegelevate isikute suhtes”, vt kohtuotsus *Satakunnan Markkinapörssi ja Satamedia*, punkt 58.

88 — Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus *Times Newspapers Ltd* (nr 1 ja 2), punkt 45.

89 — 24. novembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-70/10: *Scarlet Extended* (EKL 2011, lk I-11959, punkt 46) ja kohtuotsus *SABAM vs. Netlog*, punkt 44.

125. Lisaks sellele on vaja meenutada, et ükski käesolevas asjas kaalul olev põhiõigus ei ole absoluutne. Neid õigusi võib piirata, kui selleks on olemas harta artikli 52 lõikes 1 sätestatud tingimustel lubatav õigustus.⁹⁰

E. Kas andmesubjekti „õigus olla unustatud” saab tuleneda harta artiklist 7?

126. Lõpuks on vaja kaaluda, kas direktiivi artikli 12 punkti b ja artikli 14 punkti a tõlgendamine hartat, täpsemalt selle artiklit 7 arvestades võib viia selleni, et tunnustatakse „õigust olla unustatud” tähenduses, millele osutab siseriiklik kohus. Kõigepealt ei oleks selline järeldus vastuolus harta artikli 51 lõikega 2, sest see puudutaks andmesubjektile kuuluvate, direktiiviga juba tunnustatud juurdepääsuõiguse ja vastuväidete esitamise õiguse kohaldamisala täpsustamist, mitte uute õiguste loomist ega liidu õiguse kohaldamisala laiendamist.

127. Aleksei Ovtšinnikovi kohtuasjas⁹¹ märkis Euroopa Inimõiguste Kohus, et „teatavates olukordades võib olla õigustatud juba üldsuseni jõudnud info reprodutseerimise piirang, näiteks selleks, et edaspidi ei levitataks avalikult inimese eraelu üksikasju, mis ei kuulu üldtähtsasse poliitilisse ega avalikku arutellu”. Seega võib põhimõtteliselt kasutada põhiõigust eraelu kaitsele ka siis, kui asjassepuutuv teave on juba üldsuseni jõudnud.

128. Andmesubjekti õigus eraelule peab siiski olema tasakaalus teiste põhiõigustega, eriti sõnavabaduse ja teabevabadusega.

129. Ajalehekirjastaja sõnavabadus kaitseb tema õigust trükis ilmunud ajalehti internetis digitaalselt uuesti avaldada. Minu arvates ei saa ametivõimud, nende seas andmekaitseasutused, sellist taasavaldamist tsenseerida. Euroopa Inimõiguste Kohtu otsusest kohtuasjas *Times Newspapers Ltd vs. Ühendkuningriik* (nr 1 ja 2)⁹² nähtub, et avaldaja vastutus seoses avaldatava ajalooliste materjali *täpsusega* võib olla suurem kui päevauudiste puhul ja võib eeldada vaidlusalust sisu *täiendavate* asjakohaste *reservatsioonide* kasutamist. Olen siiski arvamusel, et nõudmisel avaldada ajalehenumber digitaalselt uuesti sisuga, mis erineb algselt trükis ilmunud numbri omast, ei saa olla õigustust. See võrduks ajaloo võltsimisega.

130. Andmekaitseprobleem, millel käesolev kohtuvaidlus põhineb, tekib üksnes siis, kui internetikasutaja sisestab otsingumootorisse andmesubjekti eesnime ja perekonnanimed, mille peale antakse talle link kõnealuse ajalehe veebilehtedele, kus on vaidlusalused teated. Sellises olukorras *kasutab* internetikasutaja *aktiivselt oma õigust saada andmesubjekti kohta avalikest allikatest teavet* ainult talle teadaolevatel põhjustel.⁹³

90 — Vt samuti 18. märtsi 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-317/08-C-320/08: *Alassini jt* (EKL 2010, lk I-221, punkt 63), kus märgiti, et „väljakujunenud kohtupraktikast [nähtub], et põhiõigused ei ole absoluutsed õigused, vaid neile võib seada piiranguid tingimusel, et need piirangud vastavad tegelikult meetmega taotletud üldise huvi eesmärkidele ega kujuta taotletavat eesmärki arvestades ülemäära ja lubamatut sekkumist, mis moonutaks tagatud õiguse olemust (vt selle kohta 15. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas C-28/05: *Dokter jt*, EKL 2006, lk I-5431, punkt 75 ja seal viidatud kohtupraktika, ning Euroopa Inimõiguste Kohtu 21. novembri 2001. aasta otsus kohtuasjas *Fogarty vs. Ühendkuningriik*, avaldus nr 37112/97, *Recueil des arrêts et décisions* 2001-XI, punkt 33)”.
91 — Kohtuotsuse punkt 50.
92 — Viidatud eespool.
93 — Teabe saamise õiguse kohta vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 26. novembri 1991. aasta otsus *Observer ja Guardian vs. Ühendkuningriik*, A-seeria nr 216, punkt 60, ja 27. novembri 1997. aasta otsus *Timpul Info-Magazin ja Anghel vs. Moldova*, avaldus nr 42864/05, punkt 34.

131. Õigus otsida internetis avaldatud teavet otsingumootorite abil on tänapäeva infoühiskonnas üks kõige olulisemaid võimalusi selle põhiõiguse teostamiseks. See õigus hõlmab kahtlemata ka õigust otsida teiste isikute kohta teavet, mis on põhimõtteliselt kaitstud õigusega eraelule, nagu internetis olev teave, mis puudutab isiku tegevust ärimehe või poliitikuna. Internetikasutaja teabeõigus oleks ohus, kui isikut puudutava teabe otsing annaks talle mitte asjakohaseid veebilehti tõepäraselt kajastavad otsingutulemused, vaid Bowdleri stiilis⁹⁴ nuditud versiooni nendest.

132. Interneti otsingumootoriteenuse osutaja, kes teeb kättesaadavaks otsingumootorile tuginevad internetist info leidmise vahendid, teostab seaduslikult nii ettevõtlusvabadust kui ka sõnavabadust.

133. Iseäranis keerukas ja raske põhiõiguste süsteem ei anna käesolevas asjas õigustust andmesubjektide direktiivkohase õigusliku olukorra tugevdamisele ja selle täiendamisele õigusega olla unustatud. Sellega ohverdataks kesksed õigused, nagu sõna- ja teabevabadus. Samuti hoiataksin Euroopa Kohut järelduse eest, et neid omavahel vastuolulisi huve saaks rahuldavalt tasakaalustada igal üksikjuhul eraldi, jättes otsuse interneti otsingumootoriteenuse osutaja teha. Sellised „teatamise ja kõrvaldamise” menetlused, kui Euroopa Kohus neid nõuab, viivad tõenäoliselt kas mis tahes vaidlustatud sisule viitavate linkide eemaldamiseni või haldamatu arvu taotlusteni, mida peavad lahendama kõige populaarsemad ja olulisemad interneti otsingumootoriteenuste osutajad.⁹⁵ Sellega seoses on vaja meenutada, et e-kaubanduse direktiivis 2000/31 ette nähtud „teatamise ja kõrvaldamise” kord on seotud õigusvastase sisuga, kuid käesolevas asjas on tegu taotlusega varjata õigustatud ja seaduslikku teavet, mis on jõudnud üldsuseni.

134. Interneti otsingumootoriteenuse osutajaid ei tohiks sellise kohustusega koormata. See riivaks veebilehe avaldaja sõnavabadust, kellel puuduks sellises olukorras piisav õiguskaitse, igasugune reguleerimata „teatamise ja kõrvaldamise menetlus” aga oleks andmesubjekti ja otsingumootoriteenuse osutaja vaheline eraasi.⁹⁶ See võrduks tema avaldatud sisu tsenseerimisega eraõigusliku isiku poolt.⁹⁷ Täiesti teine küsimus on see, et riikidel on positiivsed kohustused pakkuda tõhusaid õiguskaitsevahendeid avaldaja vastu, kes rikub õigust eraelule, ja interneti kontekstis puudutaks see veebilehe avaldajat.

135. Nagu artikliga 29 loodud töörühm on märkinud, on võimalik, et otsingumootoriteenuste osutajate teisene vastutus siseriiklikus õiguses võib viia kohustusteni, mis võrduvad juurdepääsu sulgemisega õigusvastast sisu sisaldavatele kolmandate isikute veebisaitidele, mis näiteks rikuvad intellektuaalomandiõigusi või levitavad laimavat või kuritegelikku teavet.⁹⁸

136. Seevastu mis tahes üldist õigust olla unustatud ei saa direktiivi alusel nende vastu kasutada, isegi kui seda tõlgendatakse kooskõlas hartaga.

137. Nendel põhjustel teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata kolmandale eelotsuse küsimusele nii, et direktiivi artikli 12 punktis b sätestatud õigused andmete kustutamisele ja sulgemisele ning artikli 14 punktis a sätestatud õigus esitada vastuväiteid ei laiene eelotsusetaotluses kirjeldatud õigusele olla unustatud.

94 — Thomas Bowdler (1754–1825) avaldas William Shakespeare'i teostest „saneeritud” väljaande, mis pidi olema originaalist kohasem 19. sajandi naiste ja laste jaoks.

95 — Kohtuotsus SABAM vs. Netlog, punktid 45-47.

96 — Minu ettepanek kohtuasjas L'Oréal jt, punkt 155.

97 — Kohtuotsus SABAM vs. Netlog, punktid 48 ja 50.

98 — Artikliga 29 loodud töörühma arvamus 1/2008, lk 14 ja 15.

VIII. Ettepanek

138. Nendel kaalutlustel olen arvamusel, et Euroopa Kohus peaks vastama Audiencia Nacionali küsimustele järgmiselt:

1. Isikuandmete töötlemine toimub liikmesriigi territooriumil paikneva, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivi 95/46/EÜ artikli 4 lõike 1 punkti a tähenduses üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta tähenduses vastutava töötleja „asutuse” tegevuse raames, kui interneti otsingumootoriteenust osutav ettevõtja asutab liikmesriigis otsingumootori reklaamipinna turustamise ja müügi eesmärgil filiaali või tütarettevõtja, mille tegevus on suunatud isikutele, kelle elu- või asukoht on selles riigis.
2. Interneti otsingumootoriteenuse osutaja, kelle otsingumootor leiab teavet, mida kolmandad isikud on internetis avaldanud või lisanud, indekseerib seda automaatselt, säilitab seda ajutiselt ja lõpuks teeb selle internetikasutajatele kättesaadavaks teatavas eelistusjärjekorras, „töötleb” isikuandmeid direktiivi 95/46 artikli 2 punkti b tähenduses, kui see teave sisaldab isikuandmeid.

Siiski ei saa sellist teenuseosutajat pidada niisuguste isikuandmete „vastutavaks töötlejaks” direktiivi 95/46 artikli 2 punkti d tähenduses, välja arvatud tema otsingumootori indeksi sisu osas, kui see teenuseosutaja ei indekseeri ega arhiveeri isikuandmeid, minnes vastuollu veebilehe avaldaja juhiste või palvetega.

3. Direktiivi artikli 12 punktis b sätestatud õigused andmete kustutamisele ja sulgemisele ning direktiivi 95/46 artikli 14 punktis a sätestatud õigus esitada vastuväiteid ei anna andmesubjektile õigust pöörduda otsingumootoriteenuse osutaja poole, et takistada tema isikuga seotud, kolmandate isikute veebilehtedel õiguspäraselt avaldatud teabe indekseerimist, tuginedes enda soovile, et internetikasutajad ei saaks niisuguse teabega tutvuda, kui ta on seisukohal, et see võib talle kahjulik olla või ta soovib olla unustatud.